

2014 m. Nr.2.(622)

LIETUVOS ŽMOGAUS TEISIŲ ASOCIACIJOS INFORMACINIS LEIDINYS

Leidžiamas nuo 1989 metų

LŽTA ATSTOVAUJA:

Tarptautinei Žmogaus Teisių Gynimo Federacijų Lygai
FIDH (būstinė Paryžiuje)
www.fidh.org

Europos Žmogaus Teisių Asociacijai
AEDH (būstinė Paryžiuje)
www.eu.org

Tarptautinei Helsinkio Žmogaus Teisių Federacijai
IHF (reformuojama)
www.ihf-hr.org

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centrui
www.lzta.lt

Asociacijos steigėjai:

Egidijus BIČKAUSKAS
(teisíninkas, Kovo -11-tosios Akto signataras)

Vytautas BUDNIKAS
(“Pozicijos” vyr.redaktorius)

Antanas BURĄČAS
(LMA akademikas)

Stasys BUŠKEVIČIUS
(politikas)

Arimantas DUMČIUS
(habil.dr., profesorius, LR Seimo narys)

Stanislovas DOBROVOLSKIS
(kunigas, vienuolis)

Bronius GENZELIS
(profesorius, Kovo11-tosios Akto signataras)

Romas GUDAITIS
(rašytojas, Kovo11-tosios Akto signataras)

Egidijus KLUMBYS
(gydytojas, Kovo11-tosios Akto signataras, LR Seimo narys)

Bronius KUTAVIČIUS
(kompozitorius)

Justinas MARCINKEVIČIUS
(rašytojas, poetas)

Vytautas MARTINKUS
(rašytojas)

Algimantas NASVYTIS
(architektas)

Kęstutis LAPINSKAS
(LR Konstitucinio Teismo pirmininkas 2008-2011 metais, Kovo11-tosios Akto signataras)

Juozas OLEKAS
(gydytojas, LR Seimo narys)

Viktoras PETKUS
(Lietuvos Helsinkio grupės steigėjas)

Juras POŽELA
(akademikas)

Pranas RĄCIŪNAS
(kunigas, vienuolis)

Kazimieras UOKA
(Kovo -11-tosios Akto signataras)

Stasys UOSIS
(habil. dr., profesorius)

Nacionalinis forumas LR Seime

„Šeima ir vaikai ateities Lietuvoje” .....5 p.

Šeimos ir santuokos apsauga

ES valstybių konstitucijose ..... 18 p.

106 LR Seimo nariai siekia apginti

santuoką ir šeimą .....19 p.

S.Arlauskas. Šeimos ontologija ir jos konstitucinės

doktrinos Lietuvoje problema.....20 p.

Lietuvos intelektualų ir nevyriausybinų organizacijų

forumo „Šeima ir vaikai ateities Lietuvoje“ rezoliucija .26 p.

LIETUVOS INTELEKTUALŲ

ATVIRAS LAIŠKAS

dėl mūsų šalies vertybių būklės

2014 m. gegužės 2 d.

Daugelio žmonių atmintyje yra įsirėžęs laikas, kai prasidėjo Lietuvos išsilaisvinimas iš totalitarinės valstybės gniaužtų. Jis reiškė ne tik išsiveržimą iš represinės sistemos, bet ir priartėjimą prie laisvojo pasaulio, kuris tada atrodė daug teisingesnis, humaniškesnis, protingesnis ir darnesnis. Dėl to visi jutome ypatingą entuziazmą ir moralinį pakilimą.

Tačiau gana greitai mus apėmė nerimas. Valdymui nebuvome pasirengę, o gundymų labai daug. Išlaisvintos griaunamosios jėgos pasirodė nepalyginamai stipresnės už kuriamąsias, sužadintas egoizmas išžūlėnis už norą sugyventi, aistringas troškimas atkeršyti stipresnis už sveiką protą ir demokratinius bendravimo įgūdžius. Padėtį šalyje kontroliuoti sekėsi sunkiai. Stigo ne tik patirties ir išminties, bet neretai ir geros valios.

Daug vilčių ir galimybių mums atvėrė išėjimas į Vakarų pasaulį. Ten buvo sukauptos pagrindinės moderniosios civilizacijos vertybės: pilietinių laisvių tradicijos ir aukščiausios kvalifikacijos, demokratinės normos ir technologijos, teisinės sistemos ir universitetai, pagrindinės mokslo teorijos ir meno šedevrai, filosofijos idėjos ir muziejiniai raritetai. Todėl vis labiau glumino, kad iš Vakarų pasaulio buvo skubama perimti toli gražu ne tai, kas vertingiausia, kas skatintų mūsų valstybės atgimimą ir kultūrinę brandą, o tai, kuo ėmėsi prekiauti pats skurdžiausias andergraundas, ką lengviausia mėgdžioti ir kopijuoti, kas lėkščiausia, paradoksaliausia ir destruktiviausia. Sunku buvo stebėti, kai griaunamos fundamentaliosios žmogiškojo gyvenimo normos ir vertybės, kai taip lengvai pasiduodama mirties „kultūrai“, kai nutrinamos ribos tarp profesionalumo ir diletantiškumo, tarp mokslo ir šarlatanizmo, o mokesčių mokėtojų sąskaita yra apmokama už primityviausias patyčias iš tautos, žmogaus orumo ir civilizuotumo. Skaudu buvo ir tebėra matyti, kai visuomenei diegiama laisvė – be atsakomybės, politika – be tautos interesų suvokimo,

teisėtvara – be teisingumo, viešas bendravimas – be elementarių pagarbos žmogui. Buvome gyvi liudininkai to proceso, kuris patyčias ėmė vadinti juokavimais, abejingumą – tolerancija, vaikėžiškus pasimaivymus – meno kūryba. Mūsų akyse meilę pakeitė seksas, santuokinius asmenis – sugyventiniai. Dabar yra „išaiškinta“ net ir tai, kad žmogaus lytis jau neturi prasmės, kad buvimas tėvu ir motina yra tik senas įprotis, bet kokia žmonių pora gali vadintis šeima.

Praejo 23-eji metai. Rodos, jau turime daug ko: sparčiai gražėja miestai, gatvės perpildytos automobilių, pilnos prekių parduotuvės, net kvapą užima techninės naujovės... Galiausiai gyvename Europos Sąjungoje, esame įgiję tam tikras tarptautinio saugumo garantijas, galime laisvai judėti, kalbėti ir rašyti. Bet tai mažai tedžiugina, o nusivylimas tik gilėja. Europos Sąjungoje gyvename vos dešimt metų, bet per tą laiką netekome beveik trečdaliao jaunų šalies kūrėjų. Savo gimtajame krašte jie jautėsi palikti likimo valiai, bejėgiai ir niekam nereikalingi. Apie du trečdaliai abiturientų šiandien ketina palikti Tėvynę ir papildyti užsienio darbo rinką. Turime pripažinti, kad mūsų valstybė ir jos administracija iki šiol nesugebėjo sudaryti sąlygų, kad visi įstengtume išgyventi savo šalyje. Dėl to liovėmės stebėtis, kad ne tik žymi dalis emigrantų, bet ir kai kurie Lietuvos gyventojai jau nebenori būti lietuviais ir su panieka taria Lietuvos vardą.

Mus gniuždo ne tik didžiausia emigracija. Šalyje įsiviešpatavo stipriojo kultas, agresyvumas, neįsivaizduotas žiaurumas ir panieka žmogui. Čia daugiausia savižudybių, neregėti nusikaltimų mastai ir formos... Visuose socialiniuose sluoksniuose išplito kraštutinis egoizmas, nihilizmas, cinizmas, viešos patyčios, neapykanta žmoniškumui ir vulgarijų „kultūra“. Kartais atrodo, kad peržengėme elementariausias civilizacijos normas ir užmiršome visus žmogiškojo bendravimo ir sugyvenimo būdus. Beveik jau norma tapo nusivylimas savo valstybe. Vis sparčiau klimpstame į gilią moralinę, o kartu ir demografinę krizę.

Mums labai reiktų įsiminti žymaus civilizacijų istorijos tyrinėtojo A. Toinbio perspėjimą: „Civilizacijų niekas nesunaikina, jos baigiasi savižudybe“. Dažnai tai būdinga ir tautoms. Bet mes kol kas tik stebime, kaip uoliai skiepijamas lėkščiausias hedonizmas ir aklo vartojimo godulys, tyčiojamasi iš žmogaus orumo, menkinamas teisingumas, naikinamos bazinės padarumo normos ir vertybės.

Mėgstama sakyti, kad šios bėdos būdingos visai Vakarų civilizacijai, kad ji taip pat išgyvena krizę. Galbūt ir taip. Bet tai nesumažina mūsų atsakomybės už savo tautos išlikimą ir jos kultūrą. Juolab kad paprastos demokratinės permainos stringa kiekviename žingsnyje, o žmonių tarpusavio santykiai, jų dvasinė būklė beveik negerėja. Nors valstybės teisinės normos per Nepriklausomybės laikotarpį gerokai sutvirtėjo, tačiau kriminalinės grupuotės nenyksta: jos traukiasi į šešėlį arba suauga su legaliu verslu bei valdžios institucijomis. Valstybės turtas atsiduria ne sąžiningiausiųjų, bet sukčiausiųjų rankose, o su turtu jiems pereina ir viešpatavimo galia. Nepažeidžiamos lieka tik stipriųjų „teisės“ ir galingųjų kultas...

Šio laiško atsiradimą paskatino ne tik stiprėjantis pilietinis aktyvumas, bet ir vieši dvasininkų, įtakingų kultūros kūrėjų, pavienių verslininkų pareiškimai imtis pilietinės atsakomybės už savo šalies likimą. 2013 m. lapkričio 26 d. krikščionių bažnyčių ir bendruomenių vadovai Lietuvoje bei įgaliojantieji atstovai pasirašė bendrą Memorandumą. Juo siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į viešojoje erdvėje skleidžiamas pažiūras, kurios yra nukreiptos prieš žmogaus prigimtį, kelia grėsmę šeimai, santuokos institutui, telkia pastangas atimti iš žmogaus teisę gimti ir gyventi, o iš tėvų teisę auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus bei istorijos patikrintas vertybes. Ši senus konfesinius nesutarimus peržengianti krikščioniškų bažnyčių vienybė šiandien galėtų būti geras pavyzdys visų Lietuvos gyvenimo sričių lyderiams ir kitoms ryškioms asmenybėms, kaip rūpestis tautos išlikimu turėtų susodinti prie bendro stalo skirtingų pažiūrų ir interesų žmones.

Prisijungdami prie šių išskirtinio dėmesio reikalaujančių pastangų, mes kreipiamės į visus geros valios žmones, kviesdami susitelkti tam, kad prasidėtų ryžtingas ir solidarus moralinis pasipriešinimas visoms sparčiai plintančioms ir destruktivių jėgų platinamoms dvasinės savinaikos formoms. Pribrendo laikas ryžtingai atmesti neatsakingą, patologišką ir komercializuotą „išsilaisvinimą“ iš istoriškai patikrintų civilizacijos, padarumo ir žmoniškumo normų.

Kreipiamės į visus pilietiškai užsiangažavusius visuomeninių organizacijų, kultūros įstaigų vadovus, mokslininkus, menininkus, mokytojus, valstybės įstaigų tarnautojus, į pozityvių gyvenimo formų kūrėjus, nuo kurių priklauso mūsų atgimtančios valstybės ateitis, priešintis bendražmogiškų vertybių, nacionalinių papročių ir tradicijų naikinimui. Raginame saugoti ir ginti pagrindines žmogaus teises ir laisves, įtvirtintas Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte, Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte.

Primygtinai raginame būsimąjį (ją) Lietuvos Respublikos Prezidentą (ę), būsimuosius Europos Parlamento narius, Seimo Pirmininkę ir Seimo narius, Ministrą pirmininką ir visą Vyriausybę ištikimai saugoti mūsų konstitucines vertybes, priimti ir įgyvendinti tik tokius įstatymus, kurie:

- užtikrintų tiesioginės demokratijos galimybes ir visų piliečių dalyvavimą valstybės valdyme;
- derintų visų socialinių sluoksnių bei grupių interesus ir maksimaliai sumažintų žmonių socialinę atskirtį;
- esmingai sustiprintų visuomenės bendruomeniškumą ir pilietinį solidarumą;
- sudarytų sąlygas žmonėms ne tik išgyventi savo krašte, bet ir pradėti didžiulius savo šalimi;
- puoselėtų laiko išbandytas tradicijas ir papročius, užtikrintų tautos ir jos kultūros istorinį tęstinumą;
- saugotų gimtąją žemę, tausotų jos resursus ir gamtinę aplinką;
- skatintų vaikų gimstamumą ir gintų tėvų teisę auklėti vaikus pagal savo pačių religinius bei dorovinius įsitikinimus;
- saugotų asmens ir šeimos gyvenimo privatumą, saugotų ir gintų šeimą, kaip svarbiausią visuomenės ląstelę;
- draustų pavojingą eksperimentavimą su žmogaus prigimtimi, stabdytų genetinį dizainą, vienalytes santuokas ir kt.;
- saugotų žmogaus orumą, minties, sąžinės, įsitikinimų, žodžio ir religijos laisvę;
- neleistų žmogaus paversti preke, draustų prostituciją, surogatinių motinų verslą;
- įgyvendintų savižudybių prevenciją, stabdytų grėsmingai plintančią mirties „kultūrą“;
- skatintų sąžiningą pilietinių ir moralinių pareigų atlikimą, didintų atsakomybę už duotą žodį, priesaiką ir priimamus sprendimus.

Privalome gerai įsisąmoninti *visos dabartinės kartos* moralinę atsakomybę už būsimas kartas ir tautos išlikimą. Kviečiame Lietuvos rinkėjus nelikti pasyviais civilizacinės dramos stebėtojais, o būti savo tautos, taigi ir savo pačių, išlikimo, subalansuotos kultūros, atsakingos laisvės gynėjais.

Būtina priešintis visoms demoralizacijos, nihilizmo ir kitoms dvasinės degradacijos formoms, kad tariamos pažangos vardu nebūtų palaikomas ėjimas iki susinaikinimo.

Parašai:

REGIMANTAS ADOMAITIS	Lietuvos kino ir teatro aktorius, Lietuvos Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys, apdovanotas DLK Gedimino III laipsnio ordinu, Lietuvos Nepriklausomybės medaliu, ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro didžiuoju kryžiumi, Nacionalinės premijos laureatas.
JUOZAS ANTANAVIČIUS	muzikologas, visuomenės veikėjas, Lietuvos Muzikos ir teatro akademijos profesorius, humanitarinių mokslų daktaras, apdovanotas DLK Gedimino 4 laipsnio ordinu
SAULIUS ARLAUSKAS	teisės filosofas, profesorius
VACLOVAS BAGDONAVIČIUS	filosofas, Vydūno draugijos garbės pirmininkas, Vydūno fondo (Čikaga) premijos laureatas
VYTAUTAS BUBNYS	rašytojas, prozininkas, dramaturgas, eseistas
ANTANAS BURAIČAS	LMA akademikas, profesorius, Lietuvos Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys
LEOPOLDAS DIGRYS	vargonininkas, pianistas, profesorius, dabartinės lietuvių vargonavimo mokyklos įkūrėjas, Respublikinės premijos laureatas.
BRONIUS GENZELIS	humanitarinių mokslų habilituotas daktaras, profesorius, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ signataras, Valstybinės mokslo premijos laureatas
POVILAS GYLIS	ekonomistas, profesorius, Tarptautinės ekonomistų asociacijos tarybos narys, Sąjūdžio dalyvis, Lietuvos Respublikos ir penkių užsienio šalių ordinu kavalierius
ROMUALDAS GRIGAS	sociologas, publicistas, habilituotas socialinių mokslų daktaras, LMA narys korespondentas
BOGUSLAVAS GRUŽEVSKIS	ekonomistas, habilituotas daktaras, Vilniaus universiteto ir Lietuvos karo akademijos profesorius, LSTC Darbo ir socialinių tyrimų instituto direktorius
EUGENIJUS IGNATAVIČIUS	aktorius, rašytojas, apdovanotas Riterio kryžiumi „Už nuopelnus Lietuvai“
VIDMANTĖ JASUKAITYTĖ	rašytoja, publicistė, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ signatarė, Lietuvos rašytojų sąjungos narė, Lietuvos moterų sąjungos įkūrėja, literatūrinių premijų laureatė
EUGENIJUS JOVAIŠA	archeologas, LEU profesorius, humanitarinių mokslų daktaras
GUNARAS KAKARAS	astronomas, Lietuvos etnokosmologijos muziejaus direktorius
VLADAS KANČIAUSKAS	dailininkas, skulptorius
NIJOLĖ KARAŠKAITĖ,	pedagogė, VšĮ „Musica vitale“ vadovė
ALGIMANTAS S. KLIAUGA	dailininkas
JUOZAS ALGIMANTAS KRIKŠTOPAITIS	fizikas ir filosofas, profesorius, habilituotas mokslų daktaras, Baltijos valstybių mokslo istorijos ir filosofijos asociacijos prezidentas
ANTANAS KUDZYS	inžinierius-statybininkas, habilituotas daktaras, profesorius, LMA tikrasis narys. Tarptautinės tiltų ir konstrukcijų asociacijos, Europos mechanikų draugijos, Tarptautinės statinių tyrimo ir standartų tarybos narys.
IRENA MERKIENĖ	istorikė-etnologė, habilituota mokslų daktarė, Lietuvos katalikų mokslo akademijos akademikė, Lietuvos mokslo premijos laureatė
GEDIMINAS MERKYS	sociologas, profesorius, habilituotas mokslų daktaras

ROMUALDAS OZOLAS	filosofas, pedagogas, Lietuvos sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys, Sąjūdžio Seimo tarybos vicepirmininkas, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras
KĘSTUTIS PUKELIS	Vytauto Didžiojo universiteto studijų kokybės centro vadovas, profesorius, habilituotas mokslų daktaras,
VYTAUTAS RADŽVILAS	filosofas, Vilniaus universiteto profesorius, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys
KĘSTUTIS RAMONAS	dailininkas, pedagogas
VYTAUTAS RUBAVIČIUS	rašytojas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos kultūros tyrimų instituto mokslo darbuotojas
SILVIJA SONDECKIENĖ	muzikė, violončelininkė, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesorė
SAULIUS SONDECKIS	smuikininkas, dirigentas, profesorius, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, apdovanotas DLK Gedimino I ir V laipsnio ordinais, atminimo medaliu, Marijos žemės kryžiaus 4-ojo laipsnio ordinu, Austrijos garbės kryžiumi.
ALOYZAS STASIULEVIČIUS	tapytojas, pedagogas, apdovanotas Riterio kryžiumi „Už nuopelnus Lietuvai“
KRESCENCIJUS STOŠKUS	filosofas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos kultūros kongreso ir Nepartinio demokratinio judėjimo tarybos pirmininkas
LIUCIJA STULGIENĖ	matematikė, muzikų rėmimo fondo direktorė, apdovanota LDK Gedimino ordinu
REGIMANTAS TAMOŠAITIS	Vilniaus universiteto docentas, humanitarinių mokslų daktaras, literatūros kritikas
ALFONSAS VAIŠVILA	teisės filosofas ir teoretikas, M. Romerio universiteto profesorius, habilituotas mokslų daktaras
GRAŽINA VITARAITĖ	docentė, nusipelnusi meno veikėja, dailininkė

Atviro laiško nuostatoms pritaria Lietuvos nevyriausybinių organizacijos:

Lietuvos Helsinkio grupė, STASYS STUNGURYS
Lietuvos žmogaus teisių asociacija, VYTAUTAS BUDNIKAS
Piliečių gynybos paramos fondas, STASYS KAUŠINIS
Asociacija Nepartinis demokratinis judėjimas, KĘSTUTIS ZABORSKAS
Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija, ROMUALDAS POVILAITIS
Lietuvos kultūros ir politikos institutas, ANTANAS STAPONKUS
Jaunimo sambūris „Pro Patria“, VYTAUTAS SINICA
Socialinės veiklos asociacija „Šviesos kampelis“, JOLANTA LIPKEVIČIENĖ
Asociacija „Tėvų pedagogų sąjūdis“, INDRĖ PAVINKŠNIENĖ
Lietuvos tėvų forumas, AUDRIUS MURAUSKAS
Pasaulio gydytojų federacijos „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacija, JANINA IRENA TARTILIENĖ
Gausių šeimų asociacija, ANGELĖ KOSTOGRIZIENĖ
Vakarų Lietuvos tėvų forumas, KRISTINA PAULIKĖ
Radviliškio rajono gausių šeimų asociacija „Šeimos židinys“, KRISTINA ČERNOMOREC
„Tėvų pedagogų sąjūdis“, INDRĖ PAVINKŠNIENĖ
Lietuvos teisininkų sąjunga „Nuomonės“, MARIJA EINORIENĖ
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto studentų ateitininkų korporacija „Iustitia“, VYTIS TURONIS

NACIONALINIS FORUMAS

„ŠEIMA IR VAIKAI

ATEITIES LIETUVOJE“

Santuoka gali būti sudaryta tik tada, kai susituokiantieji duoda laisvą ir visišką sutikimą. Šeima yra natūrali ir pagrindinė VISUOMENĖS LAŠTELĖ ir ji turi teisę į visuomenės ir valstybės apsaugą...

(Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, 16 str.)

Gegužės 22 d. Lietuvos Respublikos Seimo Konferencijų salėje įvyko visuomenininkų surengtas nacionalinis forumas „Šeima ir vaikai ateities Lietuvoje“.

Renginyje aptartos santuokos instituto, šeimos konstitucinės sampratos, Stambulo konvencijos įtakos šeimai, gyvybės apsaugos iki gimimo, vaiko ir tėvų teisių apsaugos bei kitos temos, taip pat numatytos būtinos Lietuvos valstybinės šeimos politikos gairės.

Forume „Šeima ir vaikai ateities Lietuvoje“ pranešimus skaitė Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo deputatė, advokatė dr. Zita Šličytė, MRU prof. dr. Saulius Arlauskas, humanitarinių mokslų dr. Vytautas Rubavičius, psichologas, Lietuvos tėvų forumo narys Andrius Atas, VDU Santuokos ir šeimos studijų centro prof. dr. Birutė Obelenienė, Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos narys, psichiatras prof. Gintautas Vaitoška, Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centro, Studentų ateitininkų sąjungos bei kitų organizacijų atstovai.

Antra renginio dalis buvo skirta Seimo frakcijų atstovų ir kitų forumo dalyvių pasisakymams bei diskusijai.

Sutrumpintai pateikiame dalį forumo dalyvių pranešimų.

SANTUOKOS UNIKALUMAS IR FALSIFIKACIJA

(spausdinama sutrumpinta iš www.bernardinai.lt)

ZITA ŠLIČYTĖ - teisininkė, Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo deputatė

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2013 m. gruodžio 12 d. F. Hay byloje su jo darbdaviu „Credit agricole“ priėmė prejudicinį sprendimą, o tai reiškia, kad jis privalomas visų Europos Sąjungai priklausančių valstybių teismams.

„Credit agricole“ nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje numatyta, kad nuolatiniais tarnautojams, kurie sudaro santuoką, suteikiamos visiškai apmokamos 10-ies darbo dienų atostogos. Be to, jiems išmokama vienos trisdešimt šeštosios atlyginimo už ankstesnį mėnesį dydžio priemoka. Tos lengvatos nebuvo suteiktos F.Hay, kuris įregistravo civilinio solidarumo paktą (PACS). Pagal Prancūzijos teisę civilinis solidarumo paktas yra dviejų pilnamečių skirtingos arba tos pačios lyties asmenų sutartis dėl bendro gyvenimo organizavimo.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad draudžiama tokia kolektyvinės sutarties sąlyga, pagal kurią darbuotojui, sudariusiam civilinio solidarumo paktą (PACS) su tos pačios lyties asmeniu, nesuteikiamos lengvatos, kurios suteikiamos santuoką sudarantiems darbuotojams. Sprendime nurodyta, kad „Skirtingas požiūris, pagrįstas ne tiesiogiai

dėl seksualinės orientacijos, o dėl darbuotojų santuokinės būklės, tebėra tiesioginė diskriminacija. Jeigu galimybė sudaryti santuoką suteikiama tik tai skirtingų lyčių asmenims, homoseksualūs darbuotojai negali atitikti sąlygų, nustatytų gauti reikalaujamas lengvatas“.

Akivaizdu, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pritaikė analogijos principą, sulygindamas skirtingus reiškinius ne pagal esminius jų požymius. Tačiau net gi toks sprendimas netenkina homoseksualų ir jiems pataikaujančių politikų. Nepaisant didžiulio visuomenės pasipriešinimo, pernai Prancūzijoje įsigaliojo įstatymas, suteikiantis tos pačios lyties asmenims teisę tuoktis ir įsivaikinti. Analogiški įstatymai galioja ir kitose Europos Sąjungos valstybėse.

Vertinant tokią teisėkūrą, būtina atsakyti į du klausimus:

1. Ar tos pačios lyties asmenų santuokos įteisinimas atitinka prigimtines žmogaus teises nustačiusius tarptautinės teisės aktus, kuriuos ratifikavo visos Europos Sąjungos valstybės, taip pat ir Lietuva?

2. Kodėl valstybė ir visuomenė privalėtų remti visas ir visokias fizinių asmenų sutartis dėl bendro gyvenimo organizavimo?

Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos, kurią 1948 m. gruodžio 10 d. priėmė Jungtinių Tautų Organizacija, 16-asis straipsnis skelbia: „Vyrai ir moterys, pasiekę brandos amžių, turi teisę be jokių apribojimų dėl rasės, tautybės ar religijos sudaryti santuoką ir sukurti šeimą.“ Analogišką nuostatą įtvirtina ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių

laisvių apsaugos konvencijos 12-asis straipsnis, kuris nurodo, kad „Vyrai ir moterys, sulaukę santuokinio amžiaus, turi teisę tuoktis ir sukurti šeimą pagal šią teisę reguliuojančius valstybės vidaus įstatymus“. Ir kiti reikšmingi tarptautinės teisės aktai teisę sudaryti santuoką ir sukurti šeimą suteikia tikrai skirtingos lyties asmenims - vyrui ir moteriai. Todėl, mūsų nuomone, valstybės, kurios ratifikavo nurodytus ir kitus analogiškus tarptautinės teisės aktus, negali koreguoti santuokos sampratos, eliminuodamos iš jos nuorodą į skirtingą sutuoktinių lytį.

Vos prieš 25 metus, 1988 m. lapkričio 16 d., Europos Tarybos Ministrų Komitetas Deklaracijoje dėl moterų ir vyrų lygybės apgailestavo, kad bendrijose, kurias jungia tam tikros seksualinės nuostatos, pasitaiko žmogiškąją esmę žeidžiančių veiksmų. Europos Sąjunga susitaikė su žmogiškąją esmę žeidžiančiais veiksmais ir išsižadėjo savo krikščioniškų šaknų. Ją valdančios institucijos ir teismai nuosekliai falsifikuoja santuokos sampratą ir kitas vertybes, pakeisdami prigimtines žmogaus teises seksualinės, reprodukcinių technologijų, feministinės ir ištuokos revoliucijų sukuriuose atsiradusiomis fikcijomis.

Štai Europos Sąjungos Parlamentas 2014 m. vasario 4 d. priėmė rezoliuciją „Dėl ES kovos su homofobija ir diskriminacija dėl seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės veiksmų plano“. Joje nurodyta, kad „Valstybės narės, priimančios teisės aktus, kuriais apribojama saviraiškos laisvė seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės atžvilgiu, pažeidžia vertybes, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga“.

Tikrai abejotina vertybe grindžiama šiandienė Europos Sąjunga. Pasirodo, neužtenka gerbti ir nepersekioti visuomenės narių dėl jų seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės, o būtina šią žmonių grupę reklamuoti ir privileijuoti, visuotinai propaguoti jos gyvenimo būdą. Nedidelė mažuma mano esant teisinga tai, kas niekuomet istorijoje nebuvo priimta ir įtvirtinta. Homoseksualumo klausimas yra kritiškas momentas siekiant pakirsti krikščioniškos civilizacijos likučius.

Tituluotasis homoseksualas seras Eltonas Džonas pareiškė, kad gėjai negalės būti saugūs, kol egzistuoja krikščionybė, nes krikščionys gėjų lytinius santykius laiko nuodėme. Toks pareiškimas yra vos ne karo krikščionybei paskelbimas. Krikščionybė susilaikymą ir saikingumą pripažįsta dorybe, o jai oponuojanti pasaulėžiūra propaguoja besaikį mėgavimąsi viskuo, ypač svaigalais ir lytiniais aktais. Lytinio pasileidimo pasekmės – akivaizdžios. Pavyzdžiui, Olandijoje ir Vokietijoje tarp visų sergančiųjų AIDS net 75 procentus sudaro homoseksualai, vadinantys save „gėjais“. AIDS net vadinama vyrų liga, nes dauguma ja sergančiųjų yra 25–45 metų amžiaus vyrai.

Esame moralinės revoliucijos situacijoje. Revoliucijos, kurios tikslas – pakeisti žmonių požiūrį į homoseksualumą ir desakralizuoti santuoką, nes homoseksualų netenkina galimybė įteisinti tikrai partnerystę. Homoseksualai reikalauja jų tarpusavio santykius vadinti santuoka, suteikti teisę įsivaikinti, kad nebūtų jokio skirtumo tarp jų susivienijimo ir vyro bei moters santuokos teisinio statuso.

Kadangi tikrai vyro ir moters susivienijimas garantuoja žmonių giminės išlikimą, skirtingos lyties asmenų santuoką

prasminga remti. Kitokie, negyvi, tos pačios lyties asmenų dariniai neturi pagrindo reikalauti valstybės ir visuomenės globos bei apsaugos. Valstybė privalo rūpintis bendruoju gėriu ir dorove.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos, priimtose Tautos referendume 1992 m. spalio 25 d., 38-asis straipsnis buvo suderintas su Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 16-ojo bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 12-ojo straipsnių nuostatomis. Jis buvo vienareikšmiškai suprantamas iki 2011 m. rugsėjo 28 d., kol Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas paskelbė nutarimą „Dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Konstitucinio Teismo teisėjai, akivaizdžiai viršydami savo kompetenciją, Tautos valia priimtą 38 -ajam Konstitucijos straipsniui suteikė visiškai naują turinį, palaimindami ir kildindami šeimą ne tikrai iš santuokos, bet ir iš partnerystės, taip pat ir tos pačios lyties asmenų susivienijimo.

Jau pusę metų 107 Seimo narių pasirašytas įstatymo projektas sunkiai skinasi kelią į ilgą svarstymo ir priėmimo procedūras. Jo priėmimą, be abejo, stabdo pastaruoju metu paskelbti įvairių Europos Sąjungos institucijų dokumentai, besąlygiškai tenkinantys homoseksualų moralinės revoliucijos šauklių keliamus reikalavimus. Tačiau turime Lietuvos Respublikos Konstituciją, kuri niekam neleidžia nei varžyti, nei riboti Tautos suverenitetą. Teismai taip pat privalo vykdyti Tautos valią, o ne atvirksčiai.

Mūsų nuomone, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38-ojo straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo priėmimas Seime gali būti problematiškas, todėl siūlyčiau ir prašyčiau tų 107 jį pasirašiusių Seimo narių balsuoti už to klausimo pateikimą Tautos referendumui.

Aukščiau išdėstyti argumentai pagrindžia tokias išvadas:

1. Vyro ir moters santuoka yra unikalūs skirtingų lyčių susivienijimas, kurio paskirtis – perduoti gyvybę, pratęsti žmonijos egzistenciją.

2. Negalinčių atlikti tokią misiją tos pačios lyties asmenų siekis jų tariamos santuokos pripažinimo yra siekis pateisinti iškreiptą seksualinį elgesį. Vadovaujantis homoseksualų logika, valstybė bei visuomenė turėtų globoti ir propaguoti zoofiliją, gerontofiliją, nekrofiliją, pedofiliją ir kitas žmogaus prigimtį neatitinkančias anomalijas.

3. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 16-ojo, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 12-ojo straipsnių bei kitų tarptautinės teisės aktų, įtvirtinančių tikrai vyro ir moters santuoką, ignoravimas yra šurkštus tarptautinės teisės pažeidimas, už kurį atsakingos neteisėtą politiką vykdančios šitas tarptautines sutartis ratifikavusios valstybės.

4. Teismai aktyviai gina ir įtvirtina savo sprendimuose žmogaus prigimtį bei sveiko proto reikalavimus neatitinkančius santykius. Logiškai nepagrįsta teismų praktikoje taikoma analogija tarp vyro ir moters santuokos bei tos pačios lyties asmenų susivienijimo.

5. Kadangi homoseksualų programa nėra populiarė, jie vengia visuotinio klausimų sprendimo. Neteko girdėti, kad

homoseksualai savo reikalavimams patenkinti inicijuotų referendumą. Dažniausiai priimti homoseksualų nuostatas verčia teismų sprendimai. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 2-asis straipsnis skelbia, kad valstybę kuria Tauta ir Suverenitetas priklauso Tautai. Todėl tikslinga homoseksualų moralinės revoliucijos reikalavimus išspręsti tiesioginio demokratijos vykdymo būdu – Tautos referendumu, nes Konstitucija yra Tautos, o ne valdžios aktas.

Šeima yra natūrali ir pagrindinė VISUOMENĖS LAŠTELĖ ir ji turi teisę į visuomenės ir valstybės apsaugą.

(Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas, 23 str.)

MIRTIES KULTŪRA KELIA KOJĄ Į LIETUVĄ

(Ištraukos)

VIDMANTĖ JASUKAITYTĖ - rašytoja, publicistė,
Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarė, Lietuvos moterų sąjungos įkūrėja

2014 m. gegužės 13 d. pranešime Seime vykusioje Seimo narės socialdemokratės prof. Marijos Aušrinės Pavilionienės spaudos konferencijoje, skirtoje „Vizija 2020“ įgyvendinimui, kalbėta apie Seime planuojamą priimti Reprodukcinės sveikatos įstatymą. Gegužės 13 d. yra Pasaulinė veiksmo diena, kuria politikos formuotojai skatinami įgyvendinti „Viziją 2020“, paremti jos manifesto pirmąjį siekį – iki 2015 m. sukurti tarptautinę plėtros programą, pabrėžiančią seksualinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises kaip vieną iš prioritetų.

Sveikatos apsaugos ministras (buvęs- red.) dr. Vytenis Povilas Andriukaitis akcentavo, kad „reprodukcinės teisės yra tarp pamatinių žmogaus teisių, kurios pagal Konstituciją turi būti gerbiamos, įgyvendinamos ir ginamos. Reikalinga nuosekli reprodukcinės sveikatos politika, o ne veidmainiškas požiūris, kai, viena vertus, siūlomi įvairūs draudimai, kaip abortų, o, kita vertus, kategoriškai pasisakoma prieš lytinį ugdymą mokyklą, šiuolaikinę kontracepciją ir kitas pažangias iniciatyvas. Lietuvoje būtina priimti visapusišką Reprodukcinės sveikatos įstatymą, kartu numatant finansavimą kontracepcijos ir dirbtinio apvaisinimo kompensavimui“.

Prof. A. M. Pavilionienė pabrėžė, kad Lietuva dar 1994 metais prisijungė prie Jungtinių Tautų (JTO) Kairo konferencijos, skirtos žmogaus sveikatai (ypač lytinei ir reprodukcinėi), veiksmų programos, įsipareigodama priimti nacionalinę strategiją, tačiau iki šiol to nepadarė. Lietuvos socialdemokratų partijos (LSDP) frakcijos narė dr. Birutė Vėsaitė priminė, kad Reprodukcinės sveikatos įstatymo projektas buvo užregistruotas dar 2000 metais: „Reprodukcinis ugdymas yra tiesiog būtinas Lietuvos mokyklose. Gydytojai pripažįsta, kad ypač sudėtingos problemos kyla katalikiškose mokyklose, kur ugdomos „gerosios

mergaitės“, nes ten niekas nekalba apie lytinį švietimą. Seksualinės abstinencijos propagavimas neveikia, o lytinio ugdymo, kuris turi būti privalomas mokyklose, efektyvumą įrodo kitų valstybių patirtis.“

Seimo narės dr. Giedrės Purvaneckienės, kurios parengtas LR Reprodukcinės sveikatos įstatymo projektas yra užregistruotas Seime, įsitikinimu, reikia priimti ne tik įstatymą, bet ir strategiją. Sveikatos apsaugos ministerija taip pat rengia Reprodukcinės sveikatos įstatymo projektą, kurį planuojama pateikti Seimui rudenį, derinant su Seime parengtu projektu.

Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacijos direktorė gyd. Esmeralda Kuliešytė tvirtino, kad „pasaulyje kasdien kas valandą miršta 33 gimdyvės, 222 mln. moterų vis dar neprieinama kontracepcija, daugėja ŽIV užsikrėtusių moterų, daug ankstyvų mergaičių santuokų, nėštumų ir gimdymų, smurto prieš moteris, neįgyvendinta lyčių lygybė.

Įgyvendintos visuomenės lytinės reprodukcinės teisės padės pažaboti skurdą, badą, smurtą ir leis pasiekti realių lyčių lygybę, visuomenės lytinę reprodukcinę sveikatą“.

Šiose citatose, žinoma, neatsispindi „taktinės“ priemonės. O jos štai tokios: vardan lytinio „švietimo“ numatoma mokyklose vaikučiams dalyti prezervatyvus, o merginoms iki dvidešimties metų nemokamai daryti abortus. Šios „procedūros“ bus kompensuojamos ligonių kasų (jei galėtų ligonių kasos drauge su prezervatyvais nemokamai dalinti ir kalio cianidą, būtų įvykdyta žmogžudysčių programa maximum).

Pirmiausia yra naikinama būsimoji, galima žmonijos ar tautos dalis, tautos kamienas ir šakos, kurios paskirtis turi atsiskleisti ateityje. Tai šiems vyrams ir moterims, kurie įkūnija du esminius visatos principus - vyriškąjį ir moteriškąjį, bandoma neleisti gimti ir išlieti į žmogšką gyvenimą, papildant mūsų kultūrą ir stiprinant iš begalinių laiko tolių ateinančią metakultūrą.

Gyvename laike, kai bedvasės technologijos įgavo vršenybę prieš žmogų, kuriam vienam duota kūrybinė galia ir teisė, ir jis neturi jos panaudoti savęs paties naikinimui, nes jo tobulėjimas yra viena svarbiausių nenutrūkstamo evoliucijos proceso grandžių. Tačiau žmogus vis labiau pavergiamas technologijų, kurios kaskart tampa vis labiau priešiškos paties žmogaus išlikimui ir kurioms vadovauja kažkur susitelkęs satanizuotas, anomališkas, bedvasis protas.

Gyvybės prasidėjimo, kaip ir mirties paslaptis yra gliai sakralūs faktoriai ir negali būti bent apypilniai suvokti neišsiskleidusio intelekto, stokojančio dvasinės apšvietos. Šių dalykų neįmanoma suvokti atskirai nuo transcendencijos.

Veiksmo, kurį lydi gyvybės pradėjimo galimybė, joks bent kiek su dvasia ar kultūra susilietęs protas neišdrįstų prilyginti dviejų epidermio lopinėlių trinčiai, praktikuojamų bet kur, bet kada, su bet kuo, be atsakomybės ir, juo labiau, neskatintų to daryti mokykliniame amžiuje, kada žmogus kaip esybė dar nesusiformavusi, kada jo fizinis, dvasinis ir psichoemocinis lygmenys nesubalansuoti, o vertybių sistema nenusistovėjusi.

Tai, kas šiuo metu siūloma įvesti Valstybės lygmeniu į Lietuvos Švietimo sistemą, panaudojant politines partijas kaip patikimiausius svertus, yra ne kas kita, kaip juodžiausių globalizacijos tikslų eksportas visur, kur tik įmanoma. Tai yra pasaulinė korupcija, nuodinga žmonijos išlikimui, apvagianti pasaulio genofondą ir triuškinančiai naikinti šviesiosios pasaulio sąmonės organizmą.

Kad tai nėra iš tolo netarnauja žmonijos progresui, matome kad ir iš Sovietinės Rusijos pavyzdžio, kur jau buvo partinio elito vaikams įsteigti lopšeliai-darželiai, kuriuose, neva laikantis tada dar naujo Froido mokymo, masturbacija ir visokie kitokie panašūs veiksmai buvo nuo vaikystės laisvo sovietinio žmogaus saviraiškos elementas. Dabar vyksta tęsinys - žymiai globaliau, deja.

Kas iš to tikisi laimėti, šiandien galime tik nujausti. Tačiau akivaizdu, kad tai labai juodos psichologinės technologijos, - užpulti augančius, nesubrendusius, tik pradėjančius kurti vertybių piramidę, vaikus, kada jie ir taip turi sunkų moralinį uždavinį - atsilaikyti prieš jauname organizme siautėjančias fiziologines audras ir neleisti joms sugriauti nuo amžių nusistovėjusios etinės bei moralinės vertybių darnos, kurios įsilieja į jų pasaulio suvokimą per tradicijas. Tai puolimas prieš žmoniją.

Tradicija - stabilumo garantas. Kiekviena tradicija gerbia gimties procesą. Tad visa šėtoniška jėga puolamos griauti tradicijos, ir tai vyksta per partiją, kurios ideologijos pasidžiavimas buvo klasių kova ir ateizmas. Ko gero, čia ir nekabama apie mums suprantamą naudą. Čia greičiau vykoma iškreipčiausio proto idėja - pasaulio užvaldymo, idėja, sunaikinant etinius-dorovinius pagrindus ir panaikinant sąmonės barjerą tarp to kas nepavojinga giminės, tautos, žmonijos išlikimui ir tarp to, kas veikia kaip pasaulio darną griauanti antikristiška jėga.

Taigi šis planas dabar vykdomas jau išbandytu būdu. Užvaldyti pasaulį per neįmanomai išdidintas ir hiperbolizuotas pojūčių laisves, suteikiant joms įvairiausių pavadinimus- kaukes, štai kas dabar efektyviai naudojama.

Pasibaisėtina, tačiau labai palengvina žudymo kultūros uždavinį tai, kas negarsinant tebevyksta mūsų gimdymo namuose, skyriuose ir panašiose vietose. Teko skaityti, kad perieš keletą metų Jungtinėje Karalystėje Lordų rūmai svarstė psibaisėtiną reiškinį - paaiškėjo kad keli neišnešioti kūdikiai galėjo likti gyvi, jei būtų buvę tuo pasirūpinta... Teko skaityti, kad JAV buvo surinkta per šešiasdešimt anlogišku atvejų ir buvo svarstoma aukščiausiose institucijose, beveik kaip nusikaltimas žmonijai.

Mūsų gimdymo skyriuose - tą pasakoją akušerė, kuri pati atlieka šias procedūras - kai kurie itin vėlyvi abortai vyksta taip: moteriai pritaikoma kažkokia diagnozė -, na, pavyzdžiui, inkstų nepakankamumas. Ir šešių mėnesių kūdikis priverčiamas gimti. Prasidėjus gimdymui, jis apsakamas kojytėmis į priekį ir, kojytėms pasirodžius, bet jau pasibaigus sąrėmiui, naujagimiui į duobutę kaukuolės pagrinde įbedamas didelis švirkštas su atitinkama adata ir ištraukiamos smegenys. Galvutė subliūkšta, moteris lieka nesužalota, kūdikis - išimamas. Kai paklausiau, o kas daroma, kai gimsta dar gyvas kūdikis, išgirdau, kad jeigu jis "dar knerkia", - paguldomas į kriauklę, ant veiduko už-

dedama palutė ir paleidžiamas vanduo. Ką tuo metu daro gydytojas, jis stebi visa tai? Ne, gydytojas "nieko nemato" jis kažką rašo ligos istorijoje.

Teko skaityti ir apie abortus, panaudojant druskos rūgštį. Vaikas, kuris jau juda, pasmerkiamas baisioms kančioms, nes į gimdą, ištraukus vaisiaus vandenį, suliedžiamas kažkoks druskos rūgšties tirpalas. Motina, kuri iš "moksliško" šio metodo pavadinimo nesuprato, ką tai reiškia, turi visą galimybę jausti, kaip jos kūne daužosi baisyse kančiose mirštantis kūdikis. Ta informacija prieš kelis metus apėjo visą internetą. Žinoma, tokios žiaurios žmogžudystės gali vykti tik ten, kur viešpatauja ateizuotas protas

Taigi, kaip sakė šviesiausia asmenybė Jonas Paulius II, mes negyvename krikščioniškoje kultūroje. Mirties kultūra per savo diversantus, kairiąsias partijas, ryja pasaulį, pradėdama nuo mūsų vaikų, - juos žudydama dar iščiose, tvirkindama kūdikystėje, apgalvotai ardydama jų pasaulio suvokimą, naikindama Šeimos instituciją, kurdama sau galimybę nusavinti vaikus, gal net panaudoti juos kaip organinę medžiagą. Taip pat - ardydama jų pasaulėjautos audinį, sukiršindama su gimdytojais, žemindama mokytojo autoritetą priešpastatant suabsoliutintus, išdidintus, neapvaldytus nesubrendusio vaiko instinktus.

Tai yra Visatos reikšmės nusikaltimas. Ir jame dalyvauja mūsų šalies Seime esančios partijos.

Mes, maža tauta, ne kartą stovėjusi akis į akį su išnaikinimo grėsme, turime didelį imunitetą. Privalome atlaikyti. Ten, kur suklypo Europa, mes neturime suklypti.

Taip, Valstybė turi pasakyti savo žodį, - gerai tai ar blogai. Ir jos atsakymas turi būti, jog abortas - labai blogai. Abortas - nežmogiška ir amoralu. O tada gal būt - nedrįstu teigti - gal ir galima diskutuoti dėl išimčių, - kada motinai grėsia mirtis ar kas nors panašiai ekstremalu.

Tai, kad mūsų politikai numato jog abortus merginoms kompensuos ligonių kasos, liudija tikrai viena, jog kuriamas žmogžudysčių verslas - valstybė finansuoja, sakykime, privačius ginekologijos- akušerijos kabinetus, kur atiminėjama gyvybė... Tam skatinamas lytinis palaidumas. Tokio baisaus verslo nesugalvotų niekas, kas turi bent kiek žmogiškumo, o tokį pasibasėtiną amoralumą įteisinti valstybine prasme - reiškia ne ką kita, kaip atvirą, žūtbūtinę kovą prieš savo valstybę, tautą, istoriją ir metaistoriją bei ateitį. Žmonės, kurie tame dalyvauja negali būti jokioje valdžioje.

Atėjo laikas Lietuvoje tam pasipriešinti atvirai ir konkrečiai. Tas darbas turi būti dirbamas aktyviai ir nuolatos, nes sovietinio laikotarpio liekanos - ateistinio požiūrio į žmogų mes nepajėgėme pakeisti, nes šis pokytis kelia mums, matyt, per aukštus moalinius reikalavimus, o Homo sovieticus jų atitikti nesugeba. Negimusios gyvybės gynyba - tai ateities gynyba, Tai kova už mūsų pačių žmogškąją kokybę, kurios nepasiekus - tiesiausias kelias į dvasinį susinaikinimą, kurį seka neišvegiama pasaulio griūtis.

Šeimai, kuri yra NATŪRALI IR PAGRINDINĖ VISUOMENĖS LAŠTELĖ, turi būti teikiama kuo didesnė apsauga ir pagalba, ypač tuomet, kai ji yra kuriama, ir tol, kol ji yra atsakinga už nesavarankiškų vaikų išlaikymą ir auklėjimą. Santuoka turi būti sudaroma laisvu būsimumų sutuoktinių sutikimu.

(Tarpautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas, 10 str.)

KOVA DĖL SMURTO PRIEŠ MOTERIS TĖRA TIK PRIEDANGA

VYTAUTAS BUDNIKAS – Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas, Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centro atstovas

Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir šalinimo 2011 metais Stambule priėmė Europos Tarybos Ministrų Taryba, todėl ji vadinama Stambulo konvencija.

Mūsų nuomone, minėta smurto prieš moteris konvencija tėra priedanga skleisti naują mūsų visuomenei nepriimtą lyčių ideologiją, nes ratifikavus minėtą konvenciją, Lietuvoje neabejotinai atsiras kelios lytys (kol kas jų turime tik dvi), todėl ši konvencija kelia grėsmę šeimai ir vaikų auklėjimui.

Lietuvos vyskupai jau anksčiau atkreipė valdžios dėmesį į tai, kad Konvencija, deklaruodama teisėtus tikslus, remiasi ideologizuotu požiūriu į lytį kaip į socialinį konstruktą, nesutampantį su žmogaus biologine prigimtimi. Ratifikavusi šią konvenciją, Lietuva bus priversta tokią lyties sampratą įtvirtinti ir teisinėje sistemoje, papildyti visų formaliojo švietimo lygių ugdymo programas mokyimo medžiaga apie nestereotipinius lyčių vaidmenis, tokie kaip homoseksualumas bei transseksualumas. Taigi bandymas sieti kilnų smurto užkardymo tikslą su nuostatomis, kurios yra svetimos tiek Lietuvos švietimo sistemai, tiek daugelio tėvų moralinėms vertybėms, kelia pagrįstą mūsų nerimą.

Valdžia klaidina visuomenę

Norėčiau atkreipti dėmesį, kad valdžios atstovai elgiasi nesąžiningai ir klaidina visuomenę. Antai jie teigia, kad tarptautinė teisė leidžia valstybei vienašaliu pareiškimu patikslinti vienos ar kitos Konvencijos nuostatos turinį. Tuo tarpu minėtos konvencijos nuostatos leidžia daryti tik labai nežymias išlygas. Jie teigia, neva minėta Konvencija nepažeidžia LR Konstitucijos ir neturi destruktvios įtakos valstybės teisei sistemai. Deja, yra priešingai.

Pasirašydama Stambulo Konvenciją valstybė jau pripažino, kad nacionalinės teisės aktai diskriminuoja moteris,

nors piliečių laisvė ir lygybė prieš įstatymus, nepriklausomai nuo lyties ar lytinės orientacijos, yra įtvirtintos Konstitucijos 25, 26, 29, 33, 38,48 straipsniuose, LR Baudžiamajame, Civiliniame ir Administracinių teisės pažeidimų kodeksuose.

Čia svarbu sutarti, jog kalbame ne apie faktinį smurtą prieš moteris ir kasdieninius jų teisių pažeidinėjimus, o apie Lietuvos valstybės teisinę bazę.

Taigi pasirašydami Stambulo konvenciją dėl smurto prieš moteris valstybė a priori pripažino, kad nacionalinius teisės aktus būtina keisti. Bėda ta, kad nežinome ką keisti. Net ir uoliai ieškodami diskriminacinių nuostatų moterų atžvilgiu pagrindiniuose LR teisės aktuose, jų nerasime. Priešingai, valstybėje prieš diskriminaciją veikia du įstatymai: Lietuvos Respublikos Lygių galimybių įstatymas ir Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas. Abu atitinka tarptautinės teisės normas. Abiem iš jų siekiama drausti bet kokią diskriminaciją dėl asmens lyties, įtvirtinti asmenų lygybę, ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, įsitikinimų ar kitokių skirtingumų pagrindu. Bėda pridurti, kad Lietuvoje (Vilniuje) yra įsteigtas ir sėkmingai veikia Europos Lyčių lygybės institutas. Taigi valdžios įsipareigojimas keisti tariamai diskriminacinius teisės aktus lyčių atžvilgiu akivaizdžiai perteklinis.

Kita vertus Lietuva 1994 m. jau ratifikavo Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims. Stambulo Konvencija tėra savotiška minėtos konvencijos tąsa. Tačiau priešingai nei JT konvencija, Stambulo konvencija savo turiniu kelia daug abejonių dėl pačios žmogaus teisių sampratos ir priemonių joms įgyvendinti.

Stambulo konvencijos ydos

Konvencijoje itin išplėsta diskriminavimo sąvoka. Joje teigiama, kad „moterų diskriminavimo forma apima visus smurto dėl lyties atvejus, **kai moterims sukeliama ar gali būti sukelta ne tik fizinė, bet ir lytinė, psichologinė ar ekonominė žala bei kitokios kančios**“ (3 str.).

Teisininkai puikiai žino, kaip sunku įrodinėti kitam asmeniui padarytą psichologinę žalą, arba būsimas kančias. Todėl fizinis, lytinis, psichologinis, ekonominis smurtas bei kitokios galimos kančios teisinėje sistemoje kelia didelę sumaištį. Šiuo metu LR Baudžiamasis kodeksas neskirsto jokių smurto formų atskirai vyro arba moters atžvilgiu. Tuo tarpu Konvencija atsakomybės ir bausmės išskirtinumą deklaruoja tik moterų atžvilgiu, tokiu būdu diskriminuodama priešingą lytį. O tai prieštarauja Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai, kurioje skelbiama, kad „kiekvienas turi teisę naudotis visomis Deklaracijoje paskelbtomis teisėmis ir laisvėmis be jokių skirtumų, pavyzdžiui, dėl rasės, **lyties**, ar kitokios padėties“ (deklaracijos 2 str.).

Stambulo konvencijos nuostatos sunkiai dera ir su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos turiniu. Kai kurios nuostatos prieštarauja Tarptautiniam pilietinių ir politinių teisių bei Tarptautiniam ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktams. Juose Lietuva įsipareigojo „gerbti ir visiems asmenims užtikrinti teises, be

jokių skirtumų, tokių kaip lytis, įsitikinimai ir kt. Pastarojo Pakto 5 straipsnio 2 dalyje netgi nurodyta, kad „negali būti leidžiama kaip nors apriboti ar sumažinti pagrindines žmogaus teises, pripažintas ar galiojančias pagal kokios nors konvencijas ta dingstimi, kad šis Paktas tokių teisių nepripažįsta ar jas pripažįsta mažesniu mastu.“

Panašios nuostatos yra įtvirtintos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijoje. Taigi išskiriant kurią nors lytį ar akcentuojant išskirtines vienos lyties teises, neišvengiamai pažeidžiamas lyčių lygybės principas, o kartu ir Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatos.

Ar išduos valdantieji konstitucines vertybes

Konvenciją pasirašiusi LR Užsienio reikalų ministerija savo elgesį mėgina pagrįsti Konstitucinio Teismo 1995 m. sausio 24 d. išvadamis, kuriose skelbiama, kad „pozityvi diskriminacija negali būti traktuojama kaip privilegijų teikimas.“¹ Mat minėtoje nutartyje KT aiškina, jog diskriminavimu negali būti laikomos tautinių mažumų, dirbančių motinų ir kitos specialiosios teisės, kurios traktuojamos kaip pozityvi diskriminacija.

Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Stambulo konvencijoje apie motinystės vaidmenį šeimos auklėjime, bendrą vyrų ir moterų atsakomybę už savo vaikų auklėjimą ir vystymąsi net neužsimenama. Joje akcentuojama diskriminacija dėl socialinės lyties ir lyties tapatybės. Tai bene svarbiausias minėtos konvencijos tikslas. Todėl ganėtinai keistai atrodo, kai viešojo erdvėje vykstant agresyviems išpuoliams prieš motinystę ir šeimos institutą, valdžia demonstruoja didžiausią susirūpinimą lyties tapatybės problemomis, nors pagal Konstitucijos 38 str., būtent šeima yra valstybės pagrindas.

Laikytume akibrokštu, jei šiandien Lietuvoje už skleidžiamas menkinančias pažiūras į motinystę ar šeimos institutą būtų pradėtas baudžiamasis persekiojimas. Tuo tarpu pagal Stambulo Konvencijos 4 str. už diskriminaciją dėl socialinės lyties ar lyties tapatybės gali būti pradėti baudžiamasis persekiojimas, nes tai laikoma psichologiniu smurtu. Šį persekiojimą privaloma tęsti net ir tuo atveju, jei nukentėjęs asmuo atsiima savo skundą. Tai visiškai naujas posūkis mūsų baudžiamojoje teisėje.

Ši konvencija įpareigoja Lietuvą ne tik panaikinti moteris diskriminuojančius teisės aktus bei praktiką, bet ir įgyvendinti priemones nediskriminuoti asmens dėl socialinės lyties, lytinės orientacijos ar lyties tapatybės. Tai reiškia, kad socialinės lyties sąvoka turi būti įtraukta į valstybės teisinę sistemą, kad valstybė privalo teisės aktuose apibrėžti teisines pasekmes už smurtavimą dėl socialinės lyties, lyties tapatybės ar kito statuso, nes be to negalima kalbėti apie kažkokią konkrečias priemones dėl tokio pobūdžio diskriminacijos. Taigi į valstybės teisinę sistemą neišvengiamai bus indoktrinuoama iki šiol neverta ir teisiškai

neapibrėžta sąvoka – socialinė lytis (anglų k. – gender).

Mūsų nuomone, dėl mokslinio pagrįstumo stygiaus socialinės lyties samprata priskirtina socialinių įsitikinimų kategorijai arba socialinės ideologijos sričiai. Todėl šiaandien girdimi raginimai skubiai keisti valstybės nacionalinius teisės aktus ir Konstituciją dėl ideologijos, kurios dar nepatikrino nei praktika, nei laikas, yra absoliučiai nepagrįsti.

Visuomenei kelia pavojų Konvencijos 11 ir 12 straipsnių nuostatos. Pirmasis įpareigoja valstybę remti mokslinius tyrimus, susijusius su smurto formomis, tiksliau tariant, vykdyti socialiai sukonstruotos lyties vaidmens tyrimus ir stebėti, kaip visuomenėje yra įvirtinama socialinės lyties samprata.

O antruoju valstybė įpareigojama skatinti vyrų ir moterų socialinio ir kultūrinio elgesio modelio pokyčius **siekiant išnaikinti papročius, tradicijas** bei visą kitą praktiką, grindžiamą moters **nevisavertiškumo idėja ar stereotipiniais moterims ir vyrams priskiriamais vaidmenimis**.

Kaip šias Konvencijos nuostatas susieti su smurtavimu prieš moteris, rišlaus atsakymo nėra. Tačiau apie papročius ir tradicijų naikinimą mūsų kartos žmonės ne tik girdėjo, bet ir „savo kailiu“ yra patyrę. Čia būtina pastebėti, kad papročius ir tradicijų naikinimas dėl tariamai stereotipinių moterų ir vyrų vaidmenų visiškai nedera su lietuvių tautos kultūrinių, istorinių ir dvasinių vertybių puoselėjimu. Lietuvoje gyvenančių tautų nacionalinių tradicijų naikinimo siekis absoliučiai nesuderinamas ir su demokratijos samprata bei asmens pažiūrų ir įsitikinimų laisve.

Pvz., mums neaišku, kaip į formaliojo švietimo programą bus įtraukta socialinės lyties, lytinės orientacijos ar lyties tapatybės mokymo medžiaga, nepažeidžiant piliečių teisės auklėti vaikus pagal savo dorovinius įsitikinimus?

Apskritai neaišku, kaip valdžia įstatymais baus savo piliečius dėl tradicinių įsitikinimų, jeigu šie nesutiks auklėti savo vaikus pagal tokias valstybės parengtas švietimo programas apie netradicinį požiūrį į biologinę ar socialinę lytį, nepažeisdama Visuotinės Žmogaus Teisių Deklaracijos 26 straipsnio trečiosios dalies nuostatos, kurioje teigiama, kad „tėvai turi pirmenybės teisę parenkant savo vaikų mokymą“?

Akivaizdu, kad pasirašydama Stambulo konvenciją valstybė apribojo Visuotinėje Žmogaus Teisių Deklaracijoje įtvirtintą tėvų teisę pasirinkti vaikų mokymą pagal įsitikinimus, t.y. teisę apsaugoti vaikus nuo tėvams nepriimtinos informacijos seksualinių mažumų ir lyties klausimais. Beje, Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto I dalies 1 straipsnis taip pat nurodo, kad „visos tautos turi apsisprendimo teisę. Jos laisvai nustato savo politinį statusą ir laisvai vykdo savo ekonominę, socialinę ir kultūrinę plėtrą.“ Pasirašydama minėtą paktą Lietuvos valstybė pripažino, kad „kiekvienas žmogus turi teisę **nekludomai laikytis savo įsitikinimų**“ (19 str.). Lietuva įsipareigojo „gerbti tėvų ir atitinkamais atvejais – teisėtų globėjų laisvę rūpintis savo **vaikų doroviniu auklėjimu pagal savo pačių įsitikinimus**“ (18 str.).

Analogiškai „**gerbti tėvų laisvę parinkti savo vaikams mokyklą ir užtikrinti dorovinį savo vaikų auklėjimą pa-**

¹ LR Konstitucinio Teismo 1995 m. sausio 24 d. išvados dalyje dėl Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 14 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

gal savo pačių įsitikinimus“, Lietuva įsipareigojo pasirašydama ir Tarptautinį ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą (13 str.).

Taigi sunku įsivaizduoti, kaip valstybė sugebės suderinti tarptautiniuose dokumentuose įtvirtintą piliečių laisvę rūpintis savo vaikų doroviniu auklėjimu pagal savo pačių įsitikinimus ir konstitucines tradicijas su minėtos Konvencijos prievole naikinti tautos papročius ir tradicijas dėl tariamos asmens socialinės lyties diskriminacijos (4 ir 12 str.).

Bus kiršinami žmonės

Didelį nerimą visuomenei kelia Konvencijos nuostatos skatinančios piliečių įskundimus. Pvz., Konvencijoje numatyta, kad kiekvienas asmuo, kuris mano, kad bus vykdomas bet koks fizinis, emocinis ar psichologinis smurtas, privalo apie tai pranešti kompetentingoms organizacijoms arba institucijoms (27 str.).

Ką reiškia manyti, kad kažkas bus daroma? Tai labai subjektyvu. Todėl nėra abejonių, kad įskundimų policijai apie emocinį arba psichologinį smurtavimą ženkliai padaugės, ypač tada, kai valstybė imsis baudžiamųjų ar kitokių teisinių sankcijų už bet kokią nepageidaujamą žodį, kenkiantį žmogaus orumui, ypač už priešišką, menkinančią, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką, nes tokį tariamą smurtavimą sunkiausia identifikuoti. Deja taip nustatyta Konvencijos 40 str.

Tačiau bene didžiausio dėmesio nusipelnė Konvencijos 55 straipsnis pavadinimu procesas (Ex parte ir ex officio). Jame nurodyta, kad valstybė, tirdama Konvencijos (35, 36, 37, 38 ir 39) straipsniuose nustatytą nusikalstamą veiką ir taikydama baudžiamąjį persekiojimą, privalo nesiremti vien aukos paduotu skundu ar pareiškimu. Kaip minėjau, **ji turi tęsti procesą, tarp jų ir baudžiamąjį persekiojimą, net ir tuo atveju, jei auka atsiima savo pareiškimą arba skundą**. Tai reiškia, kad asmuo, pasiskundęs dėl psichologinio ar emocinio smurto, nebegalės nutraukti proceso. Šiuo atveju nebus galima naudoti susitaikymo instituto, kuris atstato tarp šalių taiką ir teisingumą.

Privačiame pokalbyje teko girdėti, kad Lietuva nevykdė daugelio savo tarptautinių įsipareigojimų, todėl nevykdys ir šio, kad Stambulo konvencijos ratifikavimas tėra formalus dalykas, kad mes per daug sureikšminame šios konvencijos įtaką Lietuvos teisinei sistemai.

Tačiau „oponentus“ turėtume nuvilti. Nevykdyti šios Konvencijos įsipareigojimų dėl socialinės lyties indoktrinavimo į mūsų teisę, nenaikinti nacionalinių tradicijų ir papročių valstybė nebegalės, nes Konvencijos priežiūrai šalis įsteigė GREIVIO ekspertų grupę. Ši grupė prižiūrės, kaip šalis įgyvendina Konvenciją (66 str.). Jai suteiktos ypatingos teisės ir įgaliojimai. Pvz., GREIVIO ir kitų vizituojančios delegacijos narių neleidžiama sulaikyti, suimti, konfiskuoti jų asmeninį bagažą, imtis prieš juos bet kokių juridinių priemonių dėl jų pasakytų ir parašytų kalbų. Tai absoliučiai neliečiami asmenys, prilyginami užsienio šalių vyriausybių atstovams. Jokia kita konvencija, įskaitant ir Genocido (Konvencija dėl kelio užkirtimo genocido nusi-

kaltimui ir baudimui už jį), taip griežtai nereglamentuoja jos įgyvendinimo.

Atmestini valdžios atsikalbinėjimai, neva ši Konvencija neturės įtakos mūsų vidaus teisei. Deja, mūsų Konstitucija ir tarptautiniai įsipareigojimai galės būti taikomi tiek, kiek tai neprieštarauja minėtai Konvencijai. O tai reiškia, kad valdžios įsipareigojimas Konvencijos pagrindu keisti įstatymus ir LR Konstituciją yra tiesiogiai susijęs su piliečių įsitikinimų laisvės ir tam tikra prasme **valstybės suveriniteto apribojimu**, nes įstatymų leidejas turės priimti sprendimą ne tik dėl teisinių, **bet ir dėl vertybinių dalykų**.

Taigi, jei dar gyvename ne autoritarinėje, o demokratinėje valstybėje, turėtume pasidomėti bent jau visuomenės nuomone apie šią konvenciją, nes „Konstitucijai visi įstatymai turi paklusti ne tik dėl to, kad ji turi aukščiausią juridinę galią, bet ir dėl to, kad ji įkūnija teisę – tautos valią, privalomą ne tik piliečiams, bet ir pačiam įstatymų leidejui.“

Tenka konstatuoti, kad valdžios atstovai pasirašydami Konvenciją ne tik paskubėjo, bet ir grubiai pažeidė teisėtus savo piliečių lūkesčius. Įvairūs spekuliatyvūs teiginiai, neva to iš mūsų reikalauja stojimo į ES sutartis arba kitokie ES dokumentai, yra absoliučiai nepagrįsti. Turime nedviprasmiškai pareikšti lyčių ideologams ir bevaliams politikams, kad Konstitucinis akto preambuleje dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje yra nurodyta, jog Europos Sąjunga gerbia savo valstybių narių nacionalinį tapatumą ir konstitucines tradicijas, kad šeimos politika yra kiekvienos nacionalinės valstybės diskrecija. Taigi baigdamas kviečiu forumo dalyvius reikalauti, kad Vyriausybė neteiktų, o Seimas neratifikuoatų Stambulo konvencijos, nes, prisidengiant kova su smurtu prieš moteris, šia konvencija yra siekiama įteisinti lyties „pasirinkimą“, kas kelia grėsmę šeimos institutui, piliečių konstitucinėms pažiūrom ir žodžio laisvėms, ribojama tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose įtvirtinta tėvų teisė auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus. Tegu Seimo nariai prieš balsuodami dėl šios konvencijos, pirmiausia atidžiai perskaito ją ir sulygina jos nuostatas su čia paminėtais tarptautinėmis teisės aktais.

Baigdamas pridursiu, kad visuomenės susirūpinimas šeimos ir vaikų ateitimi sutapo su Lietuvos krikščioniškųjų bažnyčių kvietimu saugoti šeimą, kaip esminę ir brangiausią valstybės ir tautos ląstelę. Keturių krikščioniškųjų Bažnyčių (Ortodoksų, Katalikų, Liuteronų ir Reformatų) atstovai šiomet pakvietė birželio 1-ąją dieną švęsti šeimos šventę, dalyvaujant eisenoje nuo Seimo iki Rotušės aikštės. Akivaizdu, kad konstitucines šeimos vertybes Lietuvoje ginančiųjų gretos gausėja. Raginčiau ir Seimo narius, inicijavusius Konstitucijos 38 str. pataisą, parodyti daugiau ryžto, nebijoti ir balsuoti už tai, kad Lietuvos pagrindinis įstatymas saugotų bei gintų santuoką ir šeimą. Padėkime šiems Seimo nariams. Tegu jie junta visuomenės daugumos paramą.

Vyras ir moteris, sulaukę santuokinio amžiaus, turi teisę tuoktis ir kurti šeimą pagal valstybės įstatymus, kuriais reglamentuojamas naudojimasis šia teise...

(Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, 12 str.)

KAIP VERTYBINIS NEUTRALUMAS ATSLIEPIA ŠEIMAI, AUGINANČIAI NEIĞALŲ VAIKĄ

(spausdinama sutrumpinta)

AUŠRA STANČIKIENĖ - *Labdaros ir paramos fondo „Algojimas“ vadovė*

Demokratinėse valstybėse asmens bendrojo gerbūvio pajauta matuojama pagal tai, kaip jaučiasi visuomenės silpniausias. Neabejoju, kad visuomenėje silpniausias – vaikas, turintis negalią. Jis toks silpnas, kad net negali prieštarauti ir pasipriešinti manipuliacijomis juo, kai suaugę asmenys, žaisdami vienokios ar kitokios, atvirai nematomos naudos siekiančius žaidimus, klaidina visuomenę sakydami, kad tai daro dėl vaikų, vardan vaikų, iš meilės vaikams.

Atliktos apklausos ir tyrimų rezultatai rodo, kad mūsų valstybėje daug nelaimingų, nusivylusių, nuliūdusių. Ir kita statistika, kaip pvz.: susijusi su valingu žingsniu nutraukti gyvybę nuo jos pradėjimo iki pat asmens brandos tarpsnio, taip pat nedžiugina.

Šeimos ir jos poreikių politika nėra šiuolaikinei demokratijai svetima kryptis. Jungtinių Tautų organizacija, 2014 metus paskelbusi Tarptautiniais šeimos metais ir pakvietusi apžvelgti šeimos padėtį pasaulyje, primena, kad visuomenės gerovė priklauso nuo šeimos gerovės. Daug pilietinių organizacijų iš viso pasaulio taip pat išreiškė paramą tokiai politikos kryptčiai, kuri saugo ir stiprina šeimą.

Tačiau netyla diskusijos, kas yra toji šeima, kurią teisėtai galime vadinti visuomenės pagrindu? Juk kiekvienas pilietis, nepriklausomai nuo to, su kuo ir kiek ilgai gyvena, savo darbu ir kitokia veikla prisideda prie visuomenės gėrio. Ar galima išskirti vieno tipo šeimą? Ar tai sąžininga ir nediskriminuoja kitų?

Šeima, kylanti iš santuokos yra išskiriama, nes ji skiriasi nuo kitų bendro gyvenimo formų. Išskirtinumas nereiškia, kad jų indėlis yra geresnis nei kitų piliečių, tai tik reiškia, kad sutuoktinių indėlis kai kuriais aspektais skiriasi nuo kitas bendro gyvenimo formas pasirinkusių asmenų indėlio.

Štai du pagrindiniai skirtumai:

tokios šeimos pagrindas yra vyro ir moters (skirtingų lyčių bet lygių savo verte asmenų) sąjunga, apibrėžta abipusio ir viešai išreiškiamo įsipareigojimo (t. y. santuokos);

taip pat tai yra sąjunga, kurioje natūraliai gali gimti vaikai ir augti su savo abiem tėvais.

Dėl šių savybių šeima, kylanti iš santuokos, prie visų mūsų gėrio prisideda išskirtiniu būdu: pabrėžia skirtingų lyčių bei abipusio ir ilgalaikio įsipareigojimo reikšmę, kuria aplinką, geriausią vaikams gimti ir augti.

Į Lietuvą atriedantis naujų, mums nepažinių procesų ir veiksmų karavanas, susijęs su vaikais ir jų situacijomis, slepiasi po tolerancijos ir pagalbos vaikui procesais: juvenalinė justicija, genderizmas, deinstitutionalizacija, embrionų, galimai turėsiančių sveikatos sutrikimų, ligų sąrašas dėl rekomendavimo juo abortuoti, vaikų eutanazija, vaiko iš rankų į rankas perdavinėjimas, vadinamas laikina globa ir kitos galimos grėsmės.

Kodėl tai įvardiju grėsmėmis?

Kaip pavyzdys, kad pastaruoju metu Lietuvos institucijos ir NVO užverstos pagalbos prašymais iš užsienyje gyvenančių mamų ir šeimų, kurios neteko savo vaikų, kadangi jie buvo paimiti ir atiduoti globoti užsienio piliečiams. Tėvų ir vaikų bendravimas yra ribojamas, jie neturi galimybės išlaikyti vaikui taip svarbaus emocinio prierašumo, bet ir ugdyti bei puoselėti savo tautiškumo, kalbos, pasirinkti, kur ir su kuo jie nori gyventi. Skaudu, kad jų tarpe yra ir vaikų, turinčių negalią.

Todėl noriu paklausti, ar deklaruojama tolerancija ir pagalba vaikui nėra tik manipuliacija silpniausiaisiais, laiminama ir maitinama šiuolaikinėje visuomenėje tarpstančio vertybinio neutralumo ir gudriai užslėpto pragmatiško požiūrio?

Supraskite mane teisingai, bet Eurovizinis personažas Conchita yra aiškus ir ryškus šio neutralumo ir pragmatizmo simbolis, bauginantis ne tik mus, nepratusius prie tokių išskirtinių saviraiškos formų, bet ir vaikus, kurie dar nesugeba atskirti tikrosios asmens tapatybės nuo personažo.

Mes patys save dažnai vadiname agrarinės kultūros ša-limi, todėl aš pateiksiu parabolę apie žemę.

Nedirbamoje, žmogaus nepuoselėjamoje dirvoje veši piktžolės. Jos taip pat, kaip ir darželio gėlės žaliuoja, kartais net džiugina akį žiedais. Bet žmogaus neprižiūrima žemė per laiką virsta dirvonu.

Ir jei liksime, kaip šv. Rašte sakoma, drungni, išlaikydami vertybinį neutralumą, po kuriuo slypi pragmatiškas požiūris, daugiagalvis ir daugiarankis pagalbos vaikui ir jo šeimai tvėrinys išaugs taip sparčiai, kad galime net nepastebėti kaip jis virs Hydra, ar Chimera, ar baisiuoju slibinu, apie kuriuos kalba ne vienos šalies pasakos.

Teisė tuoktis ir kurti šeimą **garantuojama pagal** šios teisės įgyvendinimą reguliuojančius **nacionalinius įstatymus.**

(Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, 9 str.)

ŠEIMOS POLITIKOS ŽLUGIMAS IR SEKSUALINĖS POLITIKOS IŠŠŪKIS

(spausdinama sutrumpinta iš www.propatria.lt)

PAULIUS STONIS - *Jaunimo sambūris „Pro Patria“*

Šeimos politikos tema Lietuvoje sunku diskutuoti jau vien todėl, kad, deja, bet šiandien tokia politika praktiškai neegzistuoja.

Tam, kad tokia politika atsirastų, visų pirma reikia aiškiai išvardinti kai kuriuos dalykus. Visų pirma – būtina, atsisakyti tradicinės šeimos ir jos vertybių retorikos. Tai jau tapo labai patogia, tačiau tuščia moralistine retorine pozicija, dėl kurios šiandien vis dar užstringama visiškai nereikalingose diskusijose. Juk pats tradicinės šeimos terminas savaime suponuoja tai, kad be tradicinės yra ir kito tipo šeimos (pvz. vienos lyties, išplėstinės ir pan.), kas įneša daug nereikalingos painiavos.

Antrasis ydingas terminas – šeimos vertybės. Jis suponuoja, kad šeima yra tik subjektyviai suprantamas dalykas, kurį kiekvienas gali suvokti taip, kaip jam patogiu. Tokio dalyko pasekmė turėtų būti labai aiškiai apčiuopiama - šeima nebetenka jokios politinės reikšmės ir lieka individualių emocijų bei skonių įkaite. Kitaip tariant, jei kas nors susigalvoja laikyti save šeima, tai jie ir bus šeima. Tačiau tokiu atveju apie jokią šeimos politiką kalbėti iš principo tampa nebeįmanoma, nes tai reikštų, kad valstybė bando reglamentuoti visuomenės narių subjektyvias emocines nuostatas. Trečiasis itin keistai skambantis dalykas – šeimos tapatinimas išimtinai su krikščioniška pasaulėžiūra. Akivaizdu, kad šeima nėra krikščionybės „išradimas“, jei taip būtų galima išsireikšti. Šeima nėra tradicinė ar netradicinė, ji egzistuoja tik kaip vyro ir moters sąjunga.

Visuomenės ir valstybės pagrindu šeima laikoma žymiau seniau, nei tai buvo įrašyta Lietuvos Konstitucijoje ar Jungtinių Tautų Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje. Tai buvo suprantama, pavyzdžiui, jau ir Senovės Graikijoje. Per visą Vakarų Civilizacijos istoriją iki pat šių dienų buvo žinoma, kad šeima yra pagrindinė visuomenės ląstelė, einanti netgi pirmiau nei valstybė. Moderniais laikais, iki pat XX a., stiprios šeimos, kuriose gimsta vaikai, buvo praktiškai nekvėstojama valstybės klestėjimo prielaida.

Ir tik XX a. pradžioje, Rusijoje valdžią užėmus Markso idėjų įkvėptam Leninui, regis, pirmą kartą istorijoje buvo pradėtas socialinis eksperimentas, kuriuo siekta kurti valstybę be šeimos. Vos paėmęs valdžią Leninas bene pirmasis

istorijoje pradėjo vykdyti tai, ką šiuolaikiškai kalbant būtų galima vadinti seksualine politika. 1917 metais jis pasirašė dekretus apie „Santuokos panaikinimą“ bei „Apie civilinę santuoką, apie vaikus ir apie civilinės būklės įrašus“. Pastarajame dekrete atsirado skyrius „Apie bausmės už homoseksualizmą atšaukimą“. Po šių dekretų priėmimo, skyrybų procedūra pasidarė labai paprasta, o santuoka tapo tiesiog „fiziologine darbininko-vyro ir darbininkės-moters sąjunga“. Tokioje sąjungoje gimę vaikai privalėjo būti paimti ir perduoti kolektyviniam išlaikymui, kad tėvams nebūtų trukdoma uoliai kurti socializmą. Taip pat buvo legalizuotos visos santuokinės sąjungos rūšys: homoseksualios, trejybines, šeimos-komunos, kuriose nebuvo pavienių vyrų ir moterų porų. Šios sovietų „išplautos“ šeimos sampratos įteisinimo pasekmė - itin pagausėjęs nesantuokinių vaikų skaičius. Tad seksualinei laisvei be įsipareigojimų ir pasekmių laiduoti 1920 metais Leninas pasirašo dar vieną dekretą, kuriuo legalizuoja abortus.

Šis trumpas istorinis ekskursas turėtų vesti prie vienos išvados. Mūsų visuomenei ir politikams mąstant apie galimas šeimos politikos gaires visiškai nereikia baimintis įvairių radikalų, populistikai tvirtinančių, kad neva tokia politika nuvertins kitokias šeimas bei visiškai diskriminuos homoseksualių žmonių poreikius. Istoriskai egzistuojanti šeimos samprata – vyras ir moteris, auginantys vaikus – jau įrodė savo pranašumą prieš įvairius socialinės inžinerijos eksperimentus, kurie buvo pradėti dar Sovietų Sąjungoje. Patinka tai kam, ar ne, tai - tiesiog nepaneigiamas istorinis faktas.

Todėl savaime suprantama dalyku turėtų būti ir tai, kad norint sudaryti palankas sąlygas šeimų kūrimuisi, visų pirma būtina apsibrėžti ir konkrečiai, be jokios baimės, išvardinti kokių šeimų pagausėjimo trokštama. Demografiniai ir emigracijos Lietuvos rodikliai kalba patys už save, tad bet koks delsimas, trypciojimas vietoje, bandymas įtikinti visiems ar baimė gauti propagandinius sumetimais šiandien klijuojamas „talibų“ ar „Rusijos agentų“ etikes, tik labiau gilina socialinę krizę.

Kalbant apie galimas šeimos politikos gaires, verta vadovautis ne tik mūsų Konstitucijoje pateikiamomis nuostatomis, bet ir Jungtinių Tautų visuotinių žmogaus teisių deklaracija. Joje pakankamai aiškiai apibrėžta šeima bei jos radimasis iš vyro ir moters santuokos. Taip pat itin svarbu visomis įmanomomis priemonėmis užtikrinti tėvų teisę auklėti savo vaikus be valstybės kišimosi. Tai būtų pagrindiniai šeimos politikos principai, kurie praktinėje srityje turėtų virsti ne dar viena jokių realių pasekmių neturinčia deklaracija, bet realiomis socialinės ir ekonominės politikos reformomis.

Galima sakyti, kad būtent tokių reformų Lietuvoje trūko per daugiau nei 20 nepriklausomybės metų. Šiandien daug kas skuba konstatuoti, kad Lietuva išgyvena šeimos sampratos lūžį. Įvairiais tyrimais atskleidžiama tendencija, kad jauni lietuviai nenori kurti šeimų, o didesnę prioritetą teikia karjerai ir darbui. Tačiau, kad ir ką rodytų statistika, teigti, kad esama situacija tėra natūrali modernios visuomenės tendencija ir čia nieko negalima pakeisti, būtų tolygu pasiduoti konformistinei mąstymo logikai ir nuleidus rankas

stebėti lietuvių šeimų ir tuo pačiu visos tautos nykimą.

Tenka pripažinti, kad šiandieninė statistika yra neginčijamas įrodymas, jog tai, kas iki šiol buvo vadinama šeimos politika, tebuvo padrikos ir apčiuopiamų rezultatų neduodančios priemonės. Nuoseklios šeimos politikos Lietuvoje iki šiol nebuvo, tebuvo ekonominė politika, apie kurią sukosi ir visos su šeima bei vaikų auginimu susijusios socialinės reformos. Todėl šioje srityje būtinas pokytis.

Šeimą laikant visuomenės ir valstybės pagrindu, visas socialines ir ekonomines reformas būtina kurti ir įgyvendinti taip, kad didžiausią naudą gautų ne pavieniai individai, bet šeima kaip vienetas. Būtinios kelios svarbiausios reformos, susijusios su ne tik su progresyviomis mokesstinėmis pajamų lengvatomis šeimoms, auginančioms vaikus, bet ir darbo kodekso peržiūra, siekiant užtikrinti didesnes galimybes tėvams daugiau laiko praleisti ne darbuose, bet auklėjant vaikus. Tai padėtų išvengti papildomų valstybės išlaidų neefektyvių socialinių paslaugų plėtrai. Taip pat verta patyrinėti santuokų iširimo priežastis ir jas įvertinus, apsvarstyti pačios santuokos, kaip šeimos šaltinio, globos gaires. Londono ekonomikos mokyklos mokslų daktaras Stephenas Baskerville'is visiškai teisus sakydamas, kad homoseksualai nesugriovė santuokos - tai padarė heteroseksualūs žmonės. Ir galiausiai, turi būti atsisakyta bet kokių ambicijų, prieštaraujančių pamatiniams liberalios demokratijos principams, valstybei kištis ir siekti perimti iš tėvų vaikų auklėtojo vaidmenį.

Apibendrinant, reiktų pasakyti, kad šiandien Lietuva turi visas galimybes kurti tikrai vakarietišką, daugelį socialinių bei ekonominių aspektų apimančią šeimos politiką ir sąmoningai rengti prielaidas tautos bei valstybės išlikimui. Jei šia galimybe nebus pasinaudota, vietoje šeimos politikos mums liks tik seksualinė politika. O jos pražūtingas socialines bei politines pasekmes jau yra paliudijusi istorija.

Santuoka yra vienas iš šeimos konstitucinio instituto pagrindų šeimos santykiams kurti. Tai yra istoriškai susiklosčius šeimos modelis, neabejotinai turintis išskirtinę vertę visuomenės gyvenime, užtikrinantis Tautos ir valstybės gyvybingumą bei istorinį išlikimą.

(LR Konstitucinio Teismo 2011-09-28 nutarimas)

ŠEIMA-TAUTA-CIVILIZACIJA

(spausdinama iš www.propatria.lt)

VYTAUTAS RUBAVIČIUS - *humanitarinių mokslų daktaras, rašytojas*

Šeima yra pagrindinė žmonių gyvenamojo pasaulio socialinė „ląstelė“, kurioje įrašytas to pasaulio gyvybinis

genetinis kodas. Apimantis socialinį, kultūrinį ir kalbinį sandus. Atidžiau žvelgdami į šeimos raidą, jos simbolinės sandaros kaitą galime įžiūrėti aiškius pasaulio istorijos, žmonijai tekusių išgyventi pervartų pėdsakus. Naujaisiais, vadinamaisiais modernybės laikais nuosekliai vykdomas Apšvietos iškeltas ir įtvirtintas naujo žmogaus kūrimo vyksmas, kurio svarbiausias tikslas yra „išlaisvinti“ žmogų iš visokių vadinamų „religinių prietarų“, taip pat iš tradicinių socialinių santykių, kurių esminiu sergėtoju laikoma šeima. Himną kapitalizmo galiiai, laužančiai visokius socialinius santykius taip, kad jie dar net „nespėtų sukaulėti“ išpūdingai moksliskai sugiedojo K. Marxas žymiajame Komunistų partijos manifeste. Šiuo atžvilgiu prisiminkime ir ankstyvąjį sovietinės istorijos tarpsnį, kuris pažymėtas įnirtingu „buržuaziniiais“ laikytų socialinių santykių ardymu ir kryptingu prievartiniu naujo tarybinio žmogaus ugdymu, naikinant visus socialinius „atgyvenusiuosius“ paskelbtus sluoksnius. Jau trečiajame praeito amžiaus dešimtmetyje Sovietų Rusijoje buvo pripažinta besąlygiška abortų teisė (įkurti komitetai, sprendę - abortas mokamas ar nemokamas), bandytos įvairaus gyvenimo „susimetus“ formos, įteisintos skyrybos pagal vienos pusės pareiškimą nedalyvaujant antrai pusei, įgyvendinta valstybinė vaikų globa, kuri naikino tėvų atsakingumo nuovoką.

Ketvirtajame dešimtmetyje jau buvo aiškios visų tų naujovių pasekmės – daugiau kaip 10 mln. vaikataujančių vaikų, lytinės laisvės sąlygomis sklindančių ligų epidemija, šeimyninių išpareigojimų nuovokos menkėjimas plintant daugpatystei ir daug kitų dalykų, privertusių ryžtingai keisti šeimos politiką. Buvo suvokta, jog tradicinės šeimos modelis reikalingas ir socialistine vadintai visuomenei ugdyti, taip pat ideologiniam indoktrinavimui skleisti. Įdomu tai, kad šiuo metu Europos Sąjungos lygiu plinta anas kairuoliškas porevoliucinis užkratas, palaikomas anais laikais kartotų argumentų apie visokeriopą vyro ir moters „lygybę“, moters išlaisvinimą iš šeimos vergijos, moters teisę į savo kūną, o valstybės teisę ir prievolę perimti vaikų ugdymą „naujais“ žmonėmis. Kaip ir Sovietinės Rusijos užgimimo laikais, taip ir dabar iš šeimos pančių „laisvinamasi“ įnirtingai kovojant su krikščionybe ir Bažnyčia, stengiantis teisiniais būdais priversti Bažnyčią išduoti savo vertybinius pamatus ir savo rankomis atlikti šventvagiškas vienalyčių sugyvenimo „šventinimo“ apeigas.

Kodėl šeima yra svarbiausia mūsų gyvenamojo pasaulio institucija? Į šį klausimą nėra paprasta atsakyti, kadangi šiuo metu esame iš visų pusių veikiami įvairiausių šeimos „nesvarbumo“ teorijų ir ideologijų. Šeimos svarbą nustato ir įtvirtina esminis egzistencinis jos tikslas, kuris yra, sakytume, šio pasaulio tvarkos stuburas – šeima yra pats tikriausias ir patikimiausias žmonių fizinio, socialinio ir kultūrinio atgaminimo ir dauginimo būdas. Ne tik apskritai žmonių, bet ir konkrečių gentinių, etnokultūrinių, tautinių ir nacionalinių bendruomenių įvairovės. Atgaminimui ir dauginimui būtina dviejų priešingos lyties žmonių – vyro ir moters – sąjunga. Šiuo atžvilgiu šeima išlaiko esminį biologinį ryšį su gamtos pasauliu. Tačiau nuo to pasaulio atsiskiria simboliniu sakramentiniu ryšio su šventybės sritimi pobūdžiu. Visose tautose šeima yra

vienaip ar kitaip sušventinama.

Kodėl? Žmonėms būdinga gyvybę laikyti šventa, o šeima kaip tik ir yra ta sukurtoji terpė, kurioje randasi nauja gyvybė. Joks dviejų žmonių gyvenimas nėra šeimyninis gyvenimas tol, kol tą gyvenimą neatšaukiamai paskelbia esant šeimyninį naują gyvybę. Šeima randasi ne iš atliktų apeigų, juolab juridinių, o iš naujos gyvybės – vaiko. Vaikas gimdamas akimirksniu perkeičia vyro ir moters pavidalus, pavesdamas juos motina ir tėvu, o jų bendrą gyvenimą – šeima. Kadangi gyvybė yra šventa, tai ir rastis jai būtina šventoje aplinkoje, šventos sąjungos aplinkoje. Kaip tik todėl vyro ir moters sąjunga bendram gyvenimui ir būsimam vaikui yra sakramentinė.

Visas sudėtingas, įvairiai simboliškai, mitologiškai ir istoriškai kultūroje išsaknijęs sakramentiniu pagrindu veikiantis šeimos institutas ir jo supratimas įnirtingai ardomas, stengiantis įtvirtinti labai paprastą, tačiau socialinės inžinerijos poreikiams nepaprastai naudingą šeimos supratimą: šeima yra juridiskai įteisintas dviejų asmenų bendras gyvenimas. Pirmiausia siekiama vyro ir moters sąjungą, palaikančią biologinės neatšaukiamos lyčių skirties nuovoką, pakeisti asmenų juridine sąjunga. Tad visokių viena lyčių ir keistalyčių bendras gyvenimas taip pat gali bei turi būti pripažįstamas šeimyniniu. Ne tik pripažįstamas, bet ir ypatingai palaikomas, šitaip tarsi atsilyginant už tūkstantmečius jiems darytą skriaudą. Suprantama, kuriamas teorinis tokios „naujovės“ pagrindas – esą lytinis tapatumas yra kultūrinis pasirenkamas dalykas, tad žmogus galįs jį susikurti savo nuožiūra. Šiuo atžvilgiu teorijos tiesiog padeda plėtoti šiuolaikinei kapitalizmo stadijai būdingą tapatumų gamybą ir jų vartojimą, pratindamos žmones prie keistųjų seksualinių orientacijų ir gundydamos juos išmėginti, kitaip tariant, paragauti jų teikiamų lytinių malonumų. Sparčiai plinta tokių prekinių malonumų rinkos.

Politinėje teorijoje vyksta panašus žmogaus piliečio keitimas lytiniu piliečiu (sexual citizen), iškeliant lytiškumo svarbą bet kokiam politiniam veiksmui ir judėjimui. Sykiu visai bandoma nutraukti šeimos ir Bažnyčios ryšius, verčiant Bažnyčią ne tik pripažinti vadinamąją „netradicinę“ šeimą, bet ir pašventinti tokią dviejų vienalyčių ar keistųjų asmenų sąjungą. Kaip šitai daroma? Bažnyčia verčiama laikytis priimtų įstatymų – juk visos institucijos jų privalančios laikytis. Tad jei įstatymais tokia sąjunga pripažįstama kaip šeima, tai jos nepripažįstanti Bažnyčia tarsi atsiduria už šiuolaikinės demokratinės visuomenės arba jos paribuose. Juolab kad visuomenė akinama smerkti tokį Bažnyčios „elgesį“ kaip „nešiuolaikišką“, „reakcingą“, galop „netolerantišką“ ir energingai protestuoti prieš jos „nedemokratiškumą“. Šitaip prievartaujama Bažnyčia verčiama išsižadėti egzistencinio ryšio su šventumos sritimi ir esminės savo priedermės – palaikyti Transcendentos sankcionuotą gėrio ir blogio skirtį, kuri žmogaus dvasiniame gyvenime reškiasi kaip sąžinės balsas ir nuodėmės suvokimas bei išgyvenimas. Tos skirties naikinimas patogus dabarties politikams – politinis tikslingumas, kitaip tariant, ideologinės, propagandinės manipuliacijos įgauna savaiminio, jau su niekuo nelygintino gėrio pavidalą.

Kaip tik šiais bendrais interesais, taip pat ir kairuoliš-

kojo užkrato veikimo istorija aiškintinas stebėtinai įvairių politinių jėgų – socdemų, liberalų, žaliųjų ir kitų – sutarimas stumiant Europos Parlamente ir kitose institucijose direktyvas, „išlaisvinančias“ žmogų iš tradicinės šeimos ir jai būdingų įsipareigojančios meilės „pančių“, taip pat skatinančias vaikų seksualinį „išlaisvinimą“ ir jų atskyrimą nuo „nešiuolaikinio“ ir „netolerantiško“ šeimyninio ugdyimo. Vaikų seksualizavimas, jų atskyrimo nuo tradicinės šeimos praktikos išplito įvairiose ES šalyse, jos vis stiprėja kuriant naujas teisės normas, indoktrinuojant visuomenes ir įtvirtinant naujomis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis grindžiamus socialinės priežiūros mechanizmus, turinčius „rauti su šaknimis“ visokias vadinamosios „netolerancijos“ apraiškas. Tad ir Šventasis Raštas bei 10 Dievo įsakymų paverčiami bene svarbiausiu naikintinu „netolerancijos“ šaltiniu.

„Naujo žmogaus“ ir naujų socialinių santykių kūrėjai labai aiškiai suvokia, kad jų siekius galima įgyvendinti tik išardžius šeimą ir „ištraukus“ vaikus iš tradicinių šeimyninių santykių aplinkos, kurioje labai aiškiai skiriami tėvo ir motinos asmenys, jau savo lytiškumu įtvirtinantys vyro ir moters lytiškumo skirtybę. Tačiau šeima veikia kaip galingas kultūrinis socialinis institutas, gyvybingais palaikantis visokius tapatumus. Šeimoje vaikas išmokomas kalbėti gimtąja kalba, tad įgauna gimtinės nuovoką, kuri tampa esminiu jo tapatumo sandu. Pirminiai, tad svarbiausi socialinio ir kultūrinio bendravimo įgūdžiai – taip pat šeimos reikalas. Šeimoje sukaupta giminės, vietinės bendruomenės atmintis, kuri siejasi su etnokultūriniais, tautiniais ir galop nacionaliniais tapatumais. Visų šių tapatumų šaknys – šeimoje, jos sociokultūrinėje ir ekonominėje veikloje. Tad visiškai aišku, kad be stiprios, tūkstantmečius puoselėtos tradicinės šeimos neįmanomas jokios gentinės, etnokultūrinės, tautinės ar nacionalinės bendruomenės išlikimas. Pavyzdinė šiuo atžvilgiu gali būti žydų tautos istorija. Jos tūkstantmetė istorija liudija, kad tautos išlieka ir klesti tik palaikomos stiprios šeimos, kurioje įtvirtintas besąlygiškas kultūrinis ir socialinis požiūris deramo vaikų auklėjimo imperatyvas. Žydų ir kitų senųjų ir naujųjų tautų istorija rodo, kad dešimt Dievo įsakymų yra ne tik visiškai šiuolaikiški, bet ir būtini žmonijai gyvuoti. Tų įsakymų dvasia palaiko šeimą ir per ją perteikiama vaikams.

Esame krikščioniškosios Vakarų civilizacijos nariai. Ir kaip žmonės, ir kaip tautos, ir kaip valstybės. Vienalyčių ir keistalyčių „šeimos“ politika yra mūsų civilizacijos išradimas. Klausimas – kaip tokių „šeimų“ įtvirtinimo politika ir su ja susijusi socialinė inžinerija paveiks civilizacijos raidą? Matėme, kuo baigėsi didieji, revoliuciniai vadinami prievartinio žmogaus „išlaisvinimo“ eksperimentai. Šiuo metu vykdomą derėtų vadinti „minkštuoju“, kadangi jis grindžiamas masine kultūrine ideologine indoktrinacija ir juridine prievarta, kuri suvokiama kaip demokratijos bruožas – juk visi turi laikytis įstatymų. Tačiau juridinė prievarta paremta ir valstybiniu prievartos mechanizmu – vis labiau plinta vaikų apsaugos nuo tradicinės šeimos auklėjimo nuostata. Galima nujauti, jog Vakarų civilizacija, naikindama biologinio atsiginimo ir dauginimosi nuovoką, kitaip tariant, „išlaisvindama“ žmogų iš biologinių jo lyties

„pančių“, naikina ir savo gyvybinę jėgą.

Galbūt tikimasi tokia politika ir kultūra užkrėsti kitas civilizacijas – islamo ir kinų? Drįsčiau manyti, kad toks projektas pasmerktas nesėkmei. Vargu ar kas galėtų įsivaizduoti, kad islamo pasaulyje rastųsi jėgų, kurios imtų įtvirtinti vakarietiško keistalyčių šeimos modelį, o mulos imtų pripažinti ir šventinti tokias santuokas. Tad islamo pasaulio keistalyčiai tiesiog vyks į tas Vakarų pasaulio, ypač ES šalis, kuriose galės ne tik kurti „šeimas“, bet ir iš savo lytinio keistumo išspausti politinės ir ekonominės naudos. Į tą naudą galės pretenduoti ir visi išmokę vaizduoti keistalyčius, savose šalyse dėl tokios lytinės orientacijos persekiojamus ar kaip kitaip nukentėjusius. Kinų civilizacija grindžiama aiškiu ir nepajudinamu dviejų kosminių energetinių pradų ir principų – vyriškojo ir moteriškojo – suvokimu. Kadangi tradicinė šeima yra ypatingas didžiosios visatos energetinis pavidas, tai šeimos modelis galėtų būti keičiamas tik pertvarkant visą kinišką pasaulėvaizdį ir pasaulėvoką. Vargu ar Vakarų civilizacijai, nepaisant jos technologinio pranašumo, pavyks šitai padaryti. Galima nujauti, kad į ES vis labiau trauks visų kraštų keistųjų seksualinių orientacijų žmonės, kurie čia galės pasijusti žmonijos avangardu, kovojančiu už jos „galutinį išlaisvinimą“ ir už tai pelnantys deramą socialinę ir kitokią paramą, kuriamą nutildytos ir visai kultūriškai marginalizuojamos „atsilikėlių“ daugumos. Tad kova už tradicinę vyro ir moters sąjungos šeimą yra sykiu ir pastangos stiprinti vakarietiško civilizaciją, stabdant civilizacinės savinaikos užkratą.

TEISĖ Į SKAISTUMĄ

(ištrauka iš pranešimo forume)

Gintautas Vaitoška - gydytojas psichiatras, Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos atstovas

Skaista - užmiršta dorybė, o seksualinio instinkto nevaldymas, anksčiau laikytas yda, pervadintas „seksualiniu aktyvumu“. Tačiau skaista objektyviai išlieka svarbia doros asmenybės savybe, ir asmens moralinė bei psichologinė branda su seksualinio instinkto nevaldymu nedera.

Pasak garsios Josepho Unwino studijos „Seksas ir kultūra“, visos didžiųjų kultūrų (krikščioniškosios, induistinės, budistinės, kinų, japonų, šumerų etc.) istorijos patvirtina Sigmundo Freud'o tezę, kad civilizacija gimsta seksualinio instinkto suvaldymo kaina. Prieš panseksualizmo ideologiją, sklindančią iš tarptautinių institucijų ir pažeidžiančią jauno žmogaus teisę būti apsaugotam nuo erotizacijos, pasisako net liberalioji Amerikos Psichologijos Asociacija (2007 m. „APA darbo grupės raporte apie mergaičių seksualizaciją“)

Skaistumo kaip doros asmenybės ugdymo pabrėžimas svarbus pasipriešinant manipuliacijai terminais: naujame A.M. Pavilionienės pasiūlyme skatinama Švietimo įstatymą papildyti straipsniu ne apie lytinį švietimą, bet apie „lytinį ugdymą“. Pastarasis terminas yra įtvirtintas šeimos vertybes ginančioje 2007 m. Švietimo ministro patvirtinančioje programoje, kurioje kalbama apie ankstyvų lytinių santykių prevenciją bei brandžios asmenybės

ugdymą šeimos gyvenimui (21, 22 sk.). Tačiau A.M. Pavilionienės siūlomame Švietimo įstatymo papildyme lytinis „ugdymas“, remiantis PSAO Vokietijos biuro rekomendacijomis, apima ankstyvos masturbacijos (nuo kūdikio amžiaus), homoseksualumo bei kontracepcijos propagavimą. Tai yra ne kas kita, kaip pro-abortinės ir kontracepcijos pramonėje dalyvaujančios Tarptautinės Planuotos tėvystės federacijos remiama seksualinio švietimo programa.

Dėl to tiek demografiniu, tiek doroviniu požiūriu, Lietuvos išsaugojimui būtina drąsa kurti ir diegti į mokyklas ne tokio seksualinio „ugdymo“, tačiau rengimo šeimai ir skaistumo ugdymo programas.

LR SEIMO FRAKCIJOS PRITARIA KONSTITUCIJOS 38 STR. PAPILDYMO IR PAKAITIMO PROJEKTUI

Lietuvos nacionaliniame forume „Šeima ir vaikai ateities Lietuvoje“ kalbėjo Lietuvos Respublikos Seimo nariai (pranešimus pateikiame sutrumpintus):

Prof. **POVILAS GYLYS**

(buv. „Drąsos kelio“ frakcija)

[...] Vakarų civilizacijoje vyksta didelė kova ne tik tarp genderistų ir tradicinių pažiūrų žmonių, bet ir tarp individualistinio bei hedonistinio mąstymo, iš vienos pusės, ir holistinio, iš kitos.[...]

Vakarų civilizacija griaua šeimos pamatą. Malonumų siekis griaua pačią Vakarų civilizaciją. Kai kuriose šalyse šie procesai pažengę taip toli, kad mūsų mąstymo žmonės jau atmetami - jiems klijuojamos retrogradų ir reacionierių etiketės. Todėl svarbu sustabdyti šį procesą - savęs naikinimo, mirties filosofiją. Kitos civilizacijos nugalės Vakarų civilizaciją, jei nebus sustabdyta ši individualistinė, hedonistinė, prieš šeimą nukreipta filosofija.[...]

Kai perskaitau žodžius „reprodukcinė sveikata“, mane ima šiurpas. Atleiskite, bet mes ne gyvulių ferma! Mes žmonės su emocijomis, sugebantys mylėti. Manau, tai dauguma yra patyrę, nes iš to kyla šeima tiek kultūrine, tiek biologine prasme.[...]

Linkiu nevyriausybinėms organizacijoms spausti politikus, įtikinėti juos. Tai nėra blogai siekiant kilnaus tikslo. Jei sustabdytume, neleistume įsigaliooti Stambulo konvencijai, įtvirtintume Konstitucijos 38 straipsnyje siūlomą normą apie santuoką ir šeimą, atsirastų Lietuvos politikoje daugiau žmonių, kurie suprastų, suvoktų ir turėtų daugiau jėgų bei valios priešintis mirties filosofijai. [...]

RIMANTAS DAGYS*(LR Seimo TS-LKD frakcija)*

[...] Daugelis kolegų, atvykę iš Vakarų valstybių į svečius, diskutuodami įvairiuose forumuose žvelgia į mus su viltimi, kad mes dar pajėgūs pasipriešinti tam, kas vyksta mūsų valstybėse. Mes deklaruojame pamatines, krikščioniškas vertybes ir prigimtines teises. Mes pasisakome prieš šių vertybių griovimą ir jų naikinimą. [...]

Lietuvoje inicijuojama daugybė įstatymų. Pvz., LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija siūlo įteisinti vaikų atėmimo mechanizmą ir laikinųjų globėjų institutą. Toks mechanizmas palengvintų šią užduotį.

Bet mes stengiamės šias iniciatyvas suvaldyti. Mūsų misija - grąžinti Europos Sąjungos vertybes. ES vėliava yra ne valstybių žvaigždutės, o Marijos nimbas. Jos pagrindu kūrėsi visa. Mūsų misija sugrąžinti visa tai. [...]

MEČISLOVAS ZASČIURINSKAS*(LR Seimo Darbo partijos frakcija)*

[...] Daugelis valstybių savo konstitucijose deklaruoja remiančios šeimą kaip valstybės pagrindą, garantuoja jai globą, paramą ir pagalbą. [...]

Darbo partijos pozicija 10 metų nekinta: mes pasisakome kategoriškai ir tvirtai už tradicinę šeimą. Iš 29 Seimo narių (4 buvo išvykę) 25 pasirašė už Konstitucijos 38 straipsnio pataisą ir papildymą. Garantuoju ir su džiugesiu jums apie tai pranešu: mes balsuosime už šią pataisą vieningai. [...]

Jei mes mokėsime galvoti, rinktis ir turėsime drąsos, tai tikrai nugalėsime. Lietuva su savo tradicijomis, žmonių tradiciniu požiūriu į šeimą išliko per šimtmečius, todėl ji gyvuos ir toliau. [...]

VILIJA ALEKNAITĖ-ABRAMIKIENĖ*(LR Seimo TS-LKD frakcija)*

[...] Socialistai Europos Parlamente siūlo įvairias direktyvas, kurios perrašo žmogaus teisių turinį. Nuolat atsiranda naujos ginamųjų grupės. Tai nauji klientai. Ir kuo daugiau klientų, tuo didesnė tikimybė, kad išliksi valdžioje. Stambulo konvencija – vienas tokių įrankių klientams kurti. [...]

Iš pradžių sakoma - nesigėdyk, paskui sakoma, kad kūnas ir siela - atskiri dalykai, todėl kūnas yra įrankis, su kuriuo gali daryti ką nori. [...]

Daug kalbėta seksualizuojant žmones, o dabar nemokamai skatina žudyti negimusią gyvybę – siūlo įstatymo pataisą, kuria norima valstybės lėšomis tiekti nemokamus kontraceptikus ir daryti abortus jaunuoliams iki 20 metų.

Mes turime pasipriešinti. Turime neleisti, kad Sveikatos ministerija remtų panašias iniciatyvas. Prancūzijoje į gatves išėjo šimtai tūkstančių žmonių. Jie išėjo protestuoti

prieš tą nesąmonę, apie kurią jūs žinote. Jų tarpe buvo labai daug gėjų organizacijų atstovų, nes jiems irgi nusibodo būti blogiukais. Jiems nusibodo, kad jų vardu yra ardoma šeima, ardoma žmogaus prigimtis.

Šito leisti negalime. Už mūsų ne tik Lietuva. Už mūsų yra Europa. Ją reikia išgelbėti. Kas gi kiti, jei ne mes?

POVILAS URBŠYS*(Mišri LR Seimo narių grupė)*

[...] Prieš septynerius metus atsirado dviprasmiškas Konstitucinio Teismo išaiškinimas, kas yra šeima. Po to socialdemokratams ėmė formuoti visiškai kitokią valstybinę politiką šeimos, vaiko, moters ir vyro atžvilgiu. To pasėkoje gimė Reprodukcinės sveikatos įstatymo ir Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektai. Štai kaip kuriama valstybinė šeimos politika. [...]

Mes susidūrėme su visai kitokiu požiūriu į šeimą. Jau turime keisti netgi požiūrį į save. Per tą laiką Seime buvo panaikinta Šeimos ir vaiko reikalų komisija. Tačiau Jūrinių ir žuvininkystės reikalų komisija liko, nes Seimo nariams organizuojama žūklė ir rengiamos kelionės prie jūros. [...]

Konstitucijos 38 Str. papildymo ir pakeitimo projektui partijų programose pateiktomis nuostatomis pritaria ir forume nedalyvavę LR Seimo frakcijų atstovai:

LR Seimo LLRA frakcija

[...] Europai reikalingas grįžimas prie savo ištakų ir krikščioniškųjų šaknų. Nauja, reformuota ES turėtų būti grindžiama krikščioniškosios civilizacijos pamatu Europoje stiprinimu, įskaitant pagarbą žmogaus gyvybei nuo prasidėjimo iki natūralios mirties, pripažįstant šeimą, suprantamą kaip moters ir vyro sąjungą, pagrindiniu visuomenės vienetu, pripažįstant gyvybės šventumą ir priešinantį grynai materialistinei žmogaus sampratai. [...]

(Iš Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicijos „Valdemaro Tomaševskio blokas” programos)

ROLANDAS PAKSAS*(LR Seimo frakcija “Tvarka ir teisingumas”)*

[...] Pastaruoju metu visuomenę bandoma įtraukti į tariamai modernaus požiūrio į šeimą paieškas. Marginalinių mažumų eitynių sumanytojai ir organizatoriai provokuoja visuomenę, prisidengdami iškraipytos europinės praktikos pavyzdžiais, o iš tiesų bando mūsų kantrybę, siekdami viešai eksponuoti savo seksualinę orientaciją ir demonstraciją paversti provokuojančiu reginiu. Tai neturi nieko bendro nei su žmogaus teisėmis, nei su elementariu padorumu. [...]

(Iš partijos “Tvarka ir teisingumas” pirmininko, Prezidento Rolando Pakso “Vasaros laiško”)

Daugelio ES valstybių konstitucijose nurodomas santuokos institutas. Kai kuriose iš jų santuoka tiesiogiai nurodoma kaip institutas, sukuriantis šeimą (Airija, Italija, Kipras, Rumunija, Bulgarija, Estija, Graikija, Latvija, Lenkija, Slovakija, Slovėnija, Vengrija, Vokietija).

Yra valstybių, kurių konstitucijose santuoka neminima (Austrija, Danija, Nyderlandai, Malta, Prancūzija, Suomija, Švedija), arba minima valstybės ir bažnyčios santykių kontekste (Belgija, Liuksemburgas).

ŠEIMOS IR SANTUOKOS APSAUGA ES VALSTYBIŲ KONSTITUCIJOSE

(ištraukos)

ESTIJA: **Šeima**, kaip visuomenės išsaugojimo ir tautos vystymosi pagrindas, yra saugoma valstybės. **Sutuoktinių** teisės yra lygios.

LATVIJA: Valstybė saugo ir remia **santuoką - vyro ir moters** sąjungą, **šeimą**, tėvų ir vaikų teises.

LENKIJA: **Santuoką**, kaip **moters ir vyro** sąjungą, šeimą, motinystę ir tėvystę globoja Lenkijos Respublika.

VENGRIJA: **Šeima ir tauta** yra svarbiausias mūsų koegzistavimo pagrindas, mūsų pamatinės tarpusavyje darnios vertybės yra ištikimybė, tikėjimas ir meilė. Vengrija gina santuokos, kaip tarp **vyro ir moters** savanorišku apsisprendimu sudaromos sąjungos, institutą, ir **šeimą**, kaip **tautos** išlikimo pagrindą.

BULGARIJA: **Santuoka** yra savanoriška **vyro ir moters** sąjungą.

KROATIJA: Valstybė visokeriopai saugo **šeimą. Santuoką ir teisinius santykius santuokoje**, partnerystėje ir šeimoje nustato įstatymas.

SLOVAKIJA: Įstatymas **gina santuoką, motinystę ir tėvystę, šeimą**.

BELGIJA: **Civilinė santuoka** visada turi būti sudaryta **prieš santuokos palaiminimą**, išskyrus įstatymo numatytas išimtis ir jeigu jos yra būtinos.

ČEKIJA: Svarbiausia **santuokos** paskirtis yra **šeimoms** sukūrimas ir atsakingas vaikų ugdymas.

GRAIKIJA: **Šeima**, esanti tautos išlikimo ir pažangos pagrindas, o taip pat **santuoka**, motinystė ir vaikystė yra ginami valstybės. **VOKIETIJA: Santuokai ir šeimai** skiriama ypatinga valstybės apsauga.

SLOVĖNIJA: Valstybė globoja **šeimą**, motinystę, tėvystę, vaikus ir jaunimą ir sudaro būtinas sąlygas tokiai globai.

RUMUNIJA: **Šeima sukuriama** laisva valia **sudarius santuoką**. Sutuoaktiniai turi visiškai lygias teises ir pareigas rūpintis, mokyti ir auklėti savo vaikus. Vaikai, gimę **ne santuokoje**, turi tas pačias teises kaip ir gimę **santuokoje**.

PORTUGALIJA: Kiekvienas gali sudaryti **santuoką** visiškos lygybės pagrindais; **santuokos** sudarymo ir nutraukimo tvarką reguliuoja įstatymas.

LIUKSEMBURGAS: Valstybė garantuoja prigimtinės asmens ir **šeimoms** teises. **Civilinė santuoka** visada turi būti atlikta **prieš santuokos palaiminimą**.

ITALIJA: **Šeima yra pripažįstama** Respublikos, kaip **santuokos pagrindais sudaryta natūrali sąjunga**. **Santuoka** yra pagrįsta sutuoaktinių moraliniu ir juridiniu lygiateisiškumu. Respublika skatina **šeimų** kūrimąsi ir ekonomiškai remia dideles **šeimoms**. Respublika taip pat globoja motinystę, mažamečius vaikus ir jaunimą, tuo tikslu priima reikiamas nuostatas.

ISPANIJA: Vyras ir moteris tuokdamiesi yra lygiateisiai. Įstatymas nustato **santuokos formą, santuokai** reikalingą amžių ir veiksnumą, sutuoaktinių teises ir pareigas, **santuokos** nutraukimo ir separacijos pagrindus bei pasekmes. Valstybė **šeimai** suteikia socialinę, ekonominę ir teisinę apsaugą.

106 LR Seimo nariai ryžosi ginti santuoką ir šeimą: Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo projektas XIIP-1217

- Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas. Šeima sukuriama sudarius santuoką.
- Santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu.
- Šeima taip pat kyla iš motinystės ir tėvystės.
- Valstybė saugo ir globoja santuoką, šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę. Valstybė registruoja santuoką, gimimą ir mirtį. Valstybė pripažįsta ir bažnytinę santuokos registraciją.
- Sutuoktinių teisės šeimoje lygios. Tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti. Vaikų pareiga – gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą.

Darbo partijos frakcija

Virginija Baltraitienė
Šarūnas Birutis
Valentinas Bukauskas
Petras Čimbaras
Kęstutis Daukšys
Sergej Dmitrijev
Larisa Dmitrijeva
Vilija Filipovičienė
Viktoras Fiodorovas
Vytautas Gapšys
Loreta Graužinienė
Gediminas Jakavonis
Jonas Kondrotas
Raimundas Markauskas
Dangutė Mikutienė
Petras Narkevičius
Raimundas Paliukas
Audronė Pitrenienė
Ričardas Sargūnas
Valdas Skarbalius
Darius Ulickas
Sergej Ursul
Viktoras Uspaskich
Mečislovas Zasčiurinskas
Zita Žvikienė

Frakcija “Drašos kelias” (buv.)

Povilas Gylys
Algirdas Patackas
Aurelija Stancikienė
Jonas Varkala
Valdas Vasiliauskas

Frakcija “Tvarka ir teisingumas”

Kęstutis Bartkevičius
Algimantas Dumbrava
Petras Gražulis
Vytautas Kamblevičius
Kęstas Komskis
Valentinas Mazuronis
Jolita Vaickienė

Remigijus Žemaitaitis

Liberalų sąjūdžio frakcija

Vitalijus Gailius
Eugenijus Gentvilas
Dalia Teišerskytė

LLRA frakcija

Zbignevas Jedinskij
Vanda Kravčionok
Juzef Kvetkovskij
Michal Mackevič
Jaroslav Narkevič
Irina Rozova
Leonard Talmont
Rita Tamašunienė

LSDP frakcija

Mindaugas Bastys
Bronius Bradauskas
Arūnas Dudėnas
Kazys Grybauskas
Edmundas Jonyla
Gintautas Mikolaitis
Kristina Miškinienė
Albinas Mitrulevičius
Alma Monkauskaitė
Antanas Nesteckis
Andrius Palionis
Bronius Pauža
Milda Petrauskienė
Darius Petrošius
Domas Petrulis
Raminta Popovienė
Algimantas Salamakinas
Vytautas Saulis
Valerijus Simulik
Artūras Skardžius
Aleksandras Zeltinis
Edvardas Žakaris

Mišri Seimo narių grupė

Remigijus Ačas
Rima Baškienė
Naglis Puteikis
Povilas Urbšys

TS-LKD frakcija

Vilija Aleknaitė-Abramikienė
Mantas Adomėnas
Arvydas Anušauskas
Audronius Ažubalis
Agnė Bilotaitė
Vida Marija Čigriejienė
Rimantas Jonas Dagys
Irena Degutienė
Arimantas Dumčius
Donatas Jankauskas
Sergejus Jovaiša
Vytautas Juozapaitis
Liutautas Kazlavickas
Dainius Kreivys
Andrius Kubilius
Rytas Kupčinskas
Kazimieras Kuzminskas
Vincė Vaidevutė Margevičienė
Kęstutis Masiulis
Antanas Matulas
Rasa Juknevičienė
Jurgis Razma
Paulius Saudargas
Kazys Starkevičius
Algis Strelčiūnas
Valentinas Stundys
Stasys Šedbaras
Egidijus Vareikis
Arvydas Vidžiūnas
Emanuelis Zingeris
Pranas Žeimys

Mykolo Romerio universiteto
Teisės filosofijos ir istorijos katedros
profesorius dr.
Saulius Arlauskas

ŠEIMOS ONTOLOGIJA IR JOS KONSTITUCINĖS DOKTRINOS LIETUVOJE PROBLEMA

Šiame pranešime norėčiau pateikti argumentus apie santuokos ir šeimos ontologinius principus bei šių principų pagrindu įvertinti poreikį priimti patikslintą Konstitucijos 38 str. redakciją, kurioje būtų naujai suformuluota konstitucinė šeimos doktrina.

I. Prieštaravimai konstitucinėje šeimos doktrinoje

1.1 Santuokos ir šeimos sąvokų skirties pagrindimas Konstitucinio Teismo nutarime

Šiuo metu egzistuoja ryški neatitiktis tarp galiojančio Konstitucijos 38 str. nuostatų ir 2011 m. rugsėjo 28 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 3 d. nutarimo „Dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ patvirtintos šeimos politikos koncepcijos nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ nuostatų.

Pradžioje pabandysiu paaiškinti kuo pasireiškia ši neatitiktis. LR Konstitucinis Teismas nedvejetainai atskyrė santuokos ir šeimos institutų sampratą. Konstitucinio Teismo motyvuojamosios dalies II skyriaus 15.1. punkte teigiama: „Tai, kad santuokos ir šeimos institutai yra įtvirtinti tame pačiame Konstitucijos 38 straipsnyje, rodo neatsiejamą ir neginčijamą santuokos ir šeimos ryšį. Santuoka yra vienas iš šeimos konstitucinio instituto pagrindų šeimos santykiams kurti. Tačiau tai nereiškia, kad pagal Konstituciją, *inter alia* jos 38 straipsnio 1 dalies nuostatas, nėra saugomos ir ginamos kitokios nei santuokos pagrindu sudarytos šeimos, *inter alia* santuokos nesudariusių vyro ir moters bendras gyvenimas.

Kaip matome, nors Konstitucinis Teismas pripažįsta, kad „santuokos ir šeimos institutai yra neatskiriami, bet tik vienu vieninteliu atveju, kai šeimos atsiradimo pagrindas yra santuoka. Tuo tarpu, jei vyras ir moteris gyvena bendrą gyvenimą, bet yra santuokos nesudarę, tai toks darinys vis dėlto yra šeima, nors, reikia suprasti, neturi santuokai būdingų bruožų ir nėra laikytinas santuoka.

1.2 Santuokos bruožų priskyrimas šeimos institutui Konstitucinio Teismo nutarime

Tokia Konstitucinio Teismo santuokos ir šeimos santykio interpretacija reikalauja platesnio paaiškinimo, kaip KT teisėjai interpretuoja atskirai santuokos ir šeimos sampratą. Jas galime rasti nutarimo tekste. KT nutarimo II skyriaus 15.1 punkto II dalyje teigiama „Taigi konstitucinė šeimos samprata grindžiama šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prieraišumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, t. y. santykių turiniu, o šių santykių išraiškos forma konstitucinei šeimos sampratai esminės reikšmės neturi“.

Konstitucinis Teismas akivaizdžiai susiejo santuokos sąvokos turinį tik su šeimos sukūrimo forma, (atskyrė turinį, kurį sudaro šeimos samprata, nuo formos, kurios turinį sudaro registravimo aktas). Tokiu būdu

Konstitucinis Teismas konstatavo, kad santuokos esmė yra formalus sutuoktinių valios registravimo aktas ir šeimos sampratai esminio poveikio nedaro.

Ką Konstitucinio Teismo nuomone reiškia “santuoka kaip formalus šeimos sudarymo pagrindas ar tiesiog forma atskirta nuo jos turinio “šeimos”? Konstitucinis Teismas savo nutarime to tiesiogiai nekomentuoja.

1.3 Santuoka kaip asmenų laisvo susitarimo viešas pripažinimas ir registracija

Konstitucinio teismo nutarimo įžanginės dalies II skyriaus 1 p. dalyje galima rasti, suinteresuoti asmens Seimo atstovų tokį santuokos apibūdinimą: “Konstitucijos 38 straipsnio nuostatose, pasak Seimo atstovų, nustatyta, kad šeimos institutas kildinamas iš santuokos, kuri suprantama kaip laisvas vyro ir moters susitarimas.

Konstitucinis Teismas, suinteresuoto asmens teiginio apie santuoką, kaip “laisvą vyro ir moters susitarimą”, deja, nevertino ir neinterpretavo. Taigi akivaizdu, kad Konstitucinis Teismas, aiškindamas santuokos turinį, rėmėsi tik LR Konstitucijos 38 straipsnio ketvirta dalimi: “Valstybė registruoja santuoką, gimimą ir mirtį. Valstybė pripažįsta ir bažnytinę santuokos registraciją” ir nesirėmė to paties straipsnio trečia dalimi “Santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu”. Remiantis šia aplinkybe, galima teigti, kad Konstitucinio Teismo nutarimu gali būti suformuluota tokia konstitucinė santuokos ir šeimos doktrina, kuri nedera su Konstitucijos tekstu.

Norint aiškiau nušviesti, konstitucinės santuokos ir šeimos doktrinos problemą, kuri atsirado, įsigaliojus KT nutarimui, būtina pateikti išsamesnę santuokos teorinę sampratą. Wikipedi žodyne santuoka (**Marriage**), vadinama moteryste (**matrimony**) arba vedybomis (**wedlock**) yra socialiai ir rituališkai pripažintas sutarimas (union) ar teisinė sutartis tarp sutuoktinių (spouses), kuria sukuriama teisės ir pareigos tarp sutuoktinių ir jų vaikų. Ten pat pažymima, kad santuokos supratimas įvairiose kultūrose skiriasi, bet bendra tai, kad pripažįstami intymūs ir seksualiniai asmenų santykiai. Vokiškų terminų žodyne be tradicinės įstatymiškai ar bažnyčios pripažintos vyro ir moters bendro gyvenimo formos santuokos (*die Ehe*), dar minima santuoka be vedybų, t. y. į santuoką orientuota bendrija arba dar kitaip vadinamas kohabitacija. Mūsų atveju tai reikštų, kad vyro ir moters ar tos pačios lyties sugyventinių institutas gali pretenduoti būti teisiškai pripažintas santuokos lygiu. Arba antai anglų kalbos žodyne, santuoka (*marrige*) apibrėžiama kaip „žmonių socialinė jungtis ar teisinis susitarimas, kuriais sukuriama giminystės ryšiai. Tai yra institutas, kuriuo įvairiais keliais priklausomai nuo kultūros ar subkultūrų pripažįstami paprastai intymūs ir seksualiniai santykiai tarp asmenų.

Apibendrinat, galima būtų teigti, kad santuokos institutas reiškia du dalykus: visų pirma laisvą asmenų susitarimą dėl intymių ir seksualinių santykių ir antra oficialų valstybinį ar bažnytinį šio susitarimo pripažinimą.

Minėtame KT nutarime tokio santuokos apibrėžimo deja nesilaikoma. KT nutarime santuokai priskiriamas tik valstybinis registravimo veiksmas, o abipusis sutikimas turėti intymius ir seksualinius santykius priskiriamas šeimos institutui.

Santuokos sudarymo veiksmė esantis “laisvo vyro ir moters susitarimo akcentas”, kurį numato LR Konstitucijos 38 str. trečia dalis, kaip tik ir reikštų, kad pagal Konstituciją, šeima atsiranda tik vyro ir moters laisvo sutarimo pagrindu, kurio metu jie prisiima visas sutuoktiniams būdingas pareigas – šeiminiame gyvenime būti artimais vienas kitam ir turėti laisvanoriškus seksualinius santykius. Sutuoktinio pareigų laisvanoriško prisiėmimo ritualas, kuris, beje, gali prasidėti nuo sužadėtuvių, byloja, kad tuoktis nusprendusius asmenis sieja emocinio prierašumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos ryšiai bei savanoriškas apsisprendimas prisiimti tam tikras teises ir pareigas, kurios, kaip teigia KONSTITUCINIS TEISMAS yra konstitucinių motinystės, tėvystės ir vaikystės institutų pagrindas (*Nutarimo motyvuojamos dalies II skyriaus 15.1 punkto antra dalis*).

Galima būtų teigti, kad santuokos turinyje esantis “laisvanoriškas sutuoktinių susitarimo prisiimti abipuses pareigas bei tėvystės ir motinystės pareigas, kurioms pritaria visuomenė ir valstybė, akcentas sudaro pagrindą valstybei registruoti santuoką kaip teisėtą bei pripažinti bažnytinę santuokos registraciją (Priminsiu Konstitucijos 38 dalyje teigiama: *Valstybė registruoja santuoką, gimimą ir mirtį. Valstybė pripažįsta ir bažnytinę santuokos registraciją*).

1.4 Santuokos instituto turinio nuvertinimas Konstitucinio Teismo nutarime

Konstitucinio Teismo nutarime santuokos sampratoje konstatuojant tik formalų valstybinio registravimo veiksmą, kartu nepagrįstai eliminuojamas iš šeimos sampratos esminis dalykas – sutuoktinių abipusių įsipareigojimų vykdyti visas su santuoka susijusias pareigas šeiminiame gyvenime. Kitaip tariant KT teiginys cituoju „*santuokos nesudariusių vyro ir moters bendras gyvenimas<...> grindžiamas<...> savanorišku apsisprendimu prisiiinti tam tikras teises ir pareigas, kurie, yra konstitucinių motinystės, tėvystės ir vaikystės institutų pagrindas*“ yra nekorektiškas, nes laisvanoriškas minėtų pareigų prisiėmimas ir yra viena iš santuokos turinio sudedamųjų dalių. Konstitucinis Teismas tai, kas būdinga santuokos institutui, priskiria šeimos institutui ir tuo viena vertus, susiaurina santuokos instituto turinį iki iš tiesų formalaus registravimo valstybinėje institucijoje akto (antspaudo pase padėjimo) ir kita vertus išplečia šeimos instituto sampratą iki pretenzijų visas šeiminių gyvenimo formas prilyginti iš santuokos kilusiai gyvenimo formai. Tokiu atveju santuokos sąvoka pasidaro mažavertė, kaip Konstitucinis teismas taria „**neesminė**“ ar apskritai kai kuriais atvejais bevertė, ypač jei galvojama, kad valstybei ir visuomenei yra vis vien, kas ir dėl ko kuria šeimą. Taigi santuokos moralinis ir teisinis nuvertinimas yra kaina, kurią reikia sumokėti už griežtą santuokos ir šeimos institutų atskyrimą.

Siekis formaliai teisiškai suvienodinti ne skirtingas šeimos formas, bet būtent santuokai prilyginti kitas šeiminių gyvenimo formas visiškai suprantamas tuo aspektu, kad netradicinės šeimos formos siekia būti valstybės pripažintos kaip santuokos. Tai, kad teisiškai vartojant santuokos ir partnerystės terminus, jie suprantami kaip skirtingi institutai, nereiškia, kad skiriasi jų tik iš santuokos sąvokos kylanti esmė – savanoriškas, viešai deklaruojamas ir valstybės registruojamas kelių asmenų šeiminių gyvenimas.

1.5 Konstitucinio Teismo nutarimo galimos teisinių pasekmių interpretacijos

Remdamasis savo šiame pranešime pateiktu šeimos ir santuokos institutų atskyrimo pagrindu, kurį numato Konstitucinio Teismo nutarimas, norėčiau pasamprotauti, kokios teisinės pasekmės iš tokio atskyrimo galėtų sekti.

Visų pirma Konstitucinio Teismo suformuluota konstitucinė šeimos samprata teisinių pasekmių požiūriu reiškia, kad (cituoju nutarimo motyvuojamos dalies II skyriaus 15.2 p.: Iš Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalies kylanti valstybės pareiga įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų šeimos, kaip konstitucinės vertybės, apsaugą, suponuoja ne tik valstybės pareigą nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo inter alia būtų sudarytos prielaidos šeimai tinkamai funkcionuoti, būtų stiprinami šeimos santykiai, ginamos šeimos narių teisės ir teisėti interesai, bet ir valstybės pareigą įstatymais ir kitais teisės aktais taip sureguliuoti šeimos santykius, kad nebūtų sudaroma prielaidų diskriminuoti šeimos santykių dalyvių (kaip antai santuokos neįregistravusių bendrai gyvenančių vyro ir moters, jų vaikų (įvaikių), vieno iš tėvų, auginančio vaiką (*įvaikį*), ir kt.).

Ši Konstitucinio teismo formuluotė byloja, kad valstybė privalo ne tik vienodai rūpintis visų šeiminių gyvenimo formų gerove, bet ir pakeisti teisinę bazę taip, kad nė viena šeiminių gyvenimo forma nebūtų diskriminuojama. Manau, kad tokia Konstitucinio Teismo išreikšta pozicija negalėtų būti kvalifikuojama kaip neišplaukianti iš ir anksčiau galiojusių Konstitucijos normų. Šiuo atžvilgiu pritarčiau Konstitucinio teismo teisėjos Ramutės Ruškytės atskirai nuomonei, kad mūsų Konstitucija iki priimto Konstitucinio Teismo nutarimo nedraudė cituoju „*egzistuoti ir kitoms šeimos formoms, tačiau joje apie šias formas nekalbama*“. Konstitucijoje taip pat nekalbama ir apie vienos lyties šeimos formą, bet ar tokia forma remiantis Konstitucinio Teismo nutarimu galėtų būti valstybės taip pat vienodai globojama. Jei žvelgsime tik į šeimos sąvokos išaiškinimą, tai galima teigti, kad vienos lyties asmenų porai taip pat gali būti būdingas (cituoju motyvuojamosios dalies II skyriaus 15.1 p. II dalį) *bendras gyvenimas, kuris grindžiamas pastoviais emocinio prieraišumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos, bendro vaikų auklėjimo ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiiinti tam tikras teises ir pareigas, kurie yra konstitucinių motinystės, tėvystės ir vaikystės*

institūtų pagrindas. Konstitucinio teismo nutarime apie vienos lyties šeimos formą nepasakoma nė žodžio, tačiau visiškai neaišku, ką Konstitucinio teismo nutarime reiškia motyvuojamosios dalies II skyriaus 15.1 p. II dalies pabaigoje esantis žodelis „ir kita“, kurį reikėtų suprasti „ir kitos galimos šeiminių gyvenimo formos, atitinkančios minėtą apibrėžimą, kurių nevalia diskriminuoti“.

Kalbant šia tema, pažymėtina, kad tarp KT nutarimo reikšmės vertintojų tuoj po nutarimo paskelbimo pasigirdo autoritetinga civilinės teisės specialisto profesoriaus Vytauto Mizaro nuomonė Delfi portale su pavadinimu: „**KT: šeimos santykių turinys viršesnis už formą**“ Cituoju: Manau, kad vadovaujantis pabrėžtu nediskriminavimo principu, valstybė turi pozityvią pareigą užtikrinti ir netradicinių šeimos santykių dalyvių (nors Konstitucinis Teismas savo nutarime nėra tiesiogiai paminėjęs tos pačios lyties asmenų, tačiau visuomeninių santykių realybė tokia, nori ar nenori dalis visuomenės to, šių asmenų bendras gyvenimas taip pat gali suformuoti šeimos santykius) apsaugą, kiek tai reikalinga jų oriam bendram gyvenimui pripažinti, teisėtų interesų ir teisių apsaugai.“ Manau, kad šios citatos pakanka tam, kad atsakytume į klausimą ar Konstitucinio Teismo nutarimu galėtų būti legitimuota vienos lyties asmenų šeima.

Nereikia pamiršti, kad apie KT nutarimo galimas teises pasekmes yra pagrindas kalbėti ir kitu santuokos instituto sampratos aspektu, kuris seka iš radikalaus santuokos ir šeimos sąvokų atskyrimo. Jei santuokos sampratoje nelieka įprastinio jos turinio – šeimą sudarančių asmenų abipusio laisvo įsipareigojimo ir įsipareigojimo visuomenei bei valstybei ritualo, o lieka tik „neesminė forma“, t. y. vienas išskirtinis požymis – „būti valstybės užregistruotai“ tai tuomet šis išskirtinis santuokos požymis (santuoka ir šeima KT požiūriu skirtingi dalykai) negali būti priskirtas kitoms šeimos formoms, pav. partnerystei. Žodžiu jei galvosime kad partnerystė gali būti registruota, tai tuomet jos turinys bus aprėptas santuokos samprata ir iš santuokos bei šeimos atskyrimo nieko neliks. Kitais žodžiais Konstitucinis Teismas savo nutarime, manau to sąmoningai net nesiekdamas, taip susiaurino santuokos sąvokos turinį, kad šis susiaurinimas apskritai užkertą kelią registruoti kitas nei santuokos keliu atsirandančias šeimas, pav. partnerystę, nesvarbu ar vyro ir moters, ar tos pačios lyties asmenų.

Vargu ar kas galėtų paneigti, kad minima KT nutarimą lėmė ir iš principo sveikintinas motyvas įrodyti, kad mūsų valstybės Konstitucijoje įtvirtinta šiuolaikines tendencijas atitinkanti šeimos samprata. Klausimas tokiu atveju tik toks: Ar tikrai realiai Konstitucijoje įtvirtinta tokia šeimos samprata, apie kokią kalbama Konstitucinio Teismo nutarime?

II. Tradicinės šeimos ontologijos prioritetai ir nauja

Konstitucijos 38 str. redakcija

2.1. Žmonių tikėjimo mitais svarba pasirenkant šeimos ontologiją

Bet koku atveju konstitucinės šeimos doktrinos pagrindas yra tam tikra šeimos sampratos ontologija – t. y. žmonių supratimas apie šeimos instituto vienokią ar kitokią socialinę funkciją ir tikėjimas, kad jų šeimos supratimas yra teisingas. Pažymėtina, kad diskutuojant apie šeimos teisę žmonių tikėjimas pasirinktos šeimos sampratos teisingumu yra netgi svarbesnis nei pateikiami racionalūs šeimos instituto socialinės funkcijos paaiškinimai. LR Seimo narė **A.M.Pavilionienė. pasisakyme Delfyje „Ar Konstitucijos 38 straipsnio pataisa išgelbės lietuvišką šeimą?“**

(<http://www.delfi.lt/news/ringas/politics/ampavilioniene-ar-konstitucijos-38-straipsnio-pataisa-isingelbes-lietuviska-seima.d?id=58155176#ixzz32ELe88SB> teigia: „Tačiau net iš Lietuvos ir užsienio šeimotyrininkų darbų aiškėja, kad šeimos koncepcijos esmę lemia: ne vien reali gyvenimo tikrovė, gyventojų apklausos apie šeimą, bet ir tyrėjo pasaulėžiūra, religinės, moralinės nuostatos. Reikia manyti, kad šios tezės autorė taip pat pripažįsta, kad ir jos šeimos bei santuokos interpretacijas lemia tam tikros išankstinės moralinės tikėjimu grįstos nuostatos.“

Iš tiesų, nereikėtų pamiršti, kad socialinio elgesio standartai yra žmonių susikurti mitai, kuriais siekiama savo gyvenimo pasirinkimams suteikti ontologinį statusą. Bronislaw Malinowski, lenkų etnologas (1884-1942) taria: „Mitas nėra fiktyvios prigimties..., bet gyva realybė... Mitas tokiu būdu yra gyvybinis žmonių

civilizacijos ingredientas; tai nėra bereikšmis pasakojimas, bet reikšminga aktyvi jėga; tai nėra intelektualus aiškinimas ar meninis vaizdas, bet pirminio tikėjimo ir moralinės išminties pragmatinis statusas”. Mitas gali būti lygintinas su pirminiu sampročiu. H.-G. Gadamer (1900-2002), vokiečių filosofas teigia: „Gali būti kaip pozityvūs taip ir negatyvūs prietarai...Apšvietos kova su prietarai irgi grįsta prietaru...ir kadangi žmogaus protas pernelyg silpnas, kad išsiverstų be prietarų, laimingas kaip tik tas, kuris išauklėtas teisingų prietarų dvasioje“ (Pattaro E. *The Law and the Right. A Reappraisal of the Reality That Ought to Be.* (Springer, 2007) 256-257.)

Paminėtos ištraukos rodo, kad mes ginčydamiesi, kokia šeimos samprata yra pranašesnė, turime nepamiršti, kad jos pranašumas galiausiai remiasi ne koku nors galutinės tiesos apie šeimos prigimtį racionalių įrodymų, o mūsų dar prieš racionalią refleksiją gimusiu tikėjimu vienokia ar kitokia šeimos mitologija. H.-G. Gadameris apie tai rašo: „Dar gerokai iki to, kai mes pradėdame suvokti save refleksyviai, mes visiškai akivaizdžiai suprantame, kad esame šeimos, visuomenės ir valstybės, kurioje gyvename nariai...Todėl atskiro žmogaus prietarai žymiai didesne dalimi nei sampročiai sudaro jo istorinės būties tikrovę“ (H-G Gadamer *True and Method* (Москва: Професс 1988) 322, 323, 329.)

2.2. Šeimos ontologija LR Konstitucijoje

Mūsų Konstitucinis Teismas savo nutarime konstatavo, kad ontologinių prielaidų konstitucinėje šeimos sampratoje, kurios paremtos žmonių tikėjimu tikrai, esama. Konstitucinis teismas pabrėžė cituoju „Konstitucijos 38 straipsnio 1 ir 2 dalyse yra įtvirtinti bendriausio pobūdžio konstituciniai principai (Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 5 d. nutarimas)”. O tai kaip tik ir reiškia, kad Konstitucijos nuostatos “Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas” bei “Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę ir vaikystę” yra moralinės prezumpcijos, kurių aukščiausia teisinė galia kyla apibrėžtos šeimos ontologijos pasirinkimo. Šiai ontologijai būdinga tai, kad šeimos paskirtimi laikoma „būti valstybės ir visuomenės pagrindu“, t. y. turėti tikslą tikrinti valstybės ir visuomenės gyvybingumą. Tokioje šeimos mitologijoje nelieka vietos laisvavališkam šeimos narių teisių ir pareigų interpretavimui. Tokios mitologijos erdvėje kaip tik ir išaukštinama skirtingų lyčių santuokos pagrindu susikūrusi šeima.

2.3. Alternatyvi mitologija liberalios minties projektuojamoje šeimos ontologijoje

Bet viešojoje erdvėje girdime ir apie kitokią galimą šeimos mitologiją. Dar iki minėto Konstitucinio Teismo Konstitucinio nutarimo priėmimo apie alternatyvią šeimos ontologiją pakankamai nuodugnai ir aktyviai pasisakė profesorius Vytautas Mizaras. 2011 balandžio 28 d. DELFI portale savo straipsnyje „Šeimos samprata: diskriminavimas, arba kai forma aukščiau už turinį“ jis teigia: cituoju “šių dienų realija yra ta, kad valstybės stengiasi kurdamos teisę, o vėliau ją įgyvendindamos gerbti ir saugoti individų teises ir užtikrinti pareigų vykdymą nepriklausomai nuo to, kokią šeimos gyvenimo formą jos yra pasirinkusios. 2010 gruodžio 2 d kitame straipsnyje taip pat Delfi portale pavadintame „Dar kartą apie (gėjų) santuokas, arba kas yra šeima“ profesorius teigia: cituoju „visuomenėje vyrauja šeimos gyvenimo formų įvairovė ir teisė, kaip socialinis gėris, į tai turi reaguoti... šeima ir santuoka - dalykai, kurie negali būti tapatinami tiek tarptautinės, tiek nacionalinės teisės ir jurisprudencijos prasme. Šeima yra visų pirma sociologinis reiškinys, ir teisė paprastai net nereguliuoja šeimos sampratos, nes tai susiklosto visuomenėje – šeimos samprata kinta istoriškai vystantis ir kintant pačiai visuomenei.“

Kaip matome, profesoriaus Vytauto Mizaro formuluojamos šeimos sampratos ontologijos esmę galima išreikšti viena mitologinio pobūdžio prielaida: valstybė privalo besąlygiškai ginti individų teises nepaisydama jokių kolektyvinių tikslų ir šeimos evoliuciją palikti savieigai. Ši ontologija akivaizdžiai remiasi socialinio gyvenimo „savieigos“ mitologiniu aiškinimu. Mitologiniu todėl, kad žmogaus nuo nieko nepriklausantis gyvenimo formos pasirinkimas realiai neįmanomas. Tai yra iliuzija, žmogaus proto fikcija. Kai ši fikcija pristatoma, kaip aukščiausia gyvenimo tiesa, ji įgyja mito reikšmę. Žmonėms šią fikciją viešai skelbiant, jie ima šios fikcijos pagrindu aiškinti savo būtį. O tai reiškia, kad žmonės paprasčiausiai tiki (tokia jų galima sakyti individuali religija (pasaulėžiūra)), kad valstybė negali nurodyti, kokia turi būti šeima bei valstybė ir

privalo tiesiog akiai pripažinti de jure tai, kas yra de fakto. Valstybė žinoma tai gali įstatymo lygiu padaryti. Valstybė gali pasakyti žmogui, tu esi absoliučiai laisvas ir gyvenk kaip nori? Bet kas iš to? Ar žmogaus gyvenimas bus turiningesnis, jei jis nebus iš anksto determinuotas žmonėms bendromis vertybėmis? Pav. pareiga savo gyvenimu užtikrinti ateities kartų atėjimą į pasaulį?

2.4. Komunitarinė šeimos ontologija versus liberalinė šeimos ontologija

Profesoriaus Vytauto Mizaro formuluojamą šeimos instituto filosofiją norėčiau pavadinti liberaline, o kaip rodo profesoriaus tezė „santuoka ir šeima yra skirtingi dalykai“ pilnai gali būti, kad būtent liberalinė šeimos sampratos ontologija galėjo lemti Konstitucinio Teismo argumentų turinį.

Manau, kad mūsų Konstitucijoje iš tiesų yra įtvirtinta ne liberalinė, bet komunitarinė šeimos sampratos ontologija. Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata kad „Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas“ gali reikšti tik vieną, kad ne bet kokia šeimos instituto raida atitinka Konstitucijos dvasią ir kad valstybė turi konstitucinį pagrindą formuluoti aktyvią šeimos politiką, ką ir bandė padaryti Seimas. Tuo tarpu liberalinės šeimos ontologijos šalininkai ragina valstybę nesikišti į socialinių procesų savięgą.

Akivaizdu, kad po minėto Konstitucinio Teismo nutarimo, kuris sukūrė koliziją tarp kelių galiojančių Konstitucijos 38 straipsnio interpretacijų, pasirodymo iškilo šeimos ontologijos pasirinkimo problema. Šis pasirinkimas reiškia, kad būtina tokia šio straipsnio redakcija, kuri arba derėtų su KT išaiškinimu, arba šį išaiškinimą paneigtų.

2.5. Komunitarinės šeimos ontologijos pranašumai

Norint ar nenorint tenka grįžti prie komunitarinės ir liberalinės šeimos ontologijos sugretinimų ir pasirinkti tą, kuri akivaizdžiai yra labiau įtikinanti, gyvybingesnė. Pirmasis ontologinis postulatų, kuris turėtų būti vertinamas: tai šeimos prokreacinė funkcija? Kokia šeimos ontologija: komunitarinė ar liberalinė šiai funkcijai geriau tarnauja? Ar gali būti garantuotas žmonių išlikimas be kryptingos valstybės šeimos politikos teikiant išskirtinį statusą skirtingų lyčių santuokoms, bei skatinant gimstamumą?

Antrasis ontologinis postulatų liečią lyčių vaidmenis. Ar galime pakeisti kelių lyčių (vyro ir moters skirties mitologiją) į genderizmo mitologiją, kuria siekiama dekonstruoti tradicinį vyro ir moters socialinių vaidmenų pasiskirstymą? Ar galima paneigti tą empirinį faktą, kad jau gamta sukuria moters socialinį vaidmenį: išnešioti kūdikį, suteikiant jam šilumą, maistą, ramybę ir vyro socialinį vaidmenį – užtikrinti moters, nešiojančios kūdikį, išorinį saugumą? Ar galima tikėtis tokios socialinių vaidmenų distinkcijos vienos lyties asmenų santuokoje?

Trečiasis ontologinis postulatų liečia seksualinio gyvenimo funkcijos teisinį reguliavimą. Liberalinė ontologija remiasi prielaida, kad seksualinio aktyvumo varžymas daro žalą asmenybei. Edite Estrelas, (g. 1949) portugalų politikės, Europarlamento narės nuo Socialistų partijos parengtos rezoliucijos „Dėl seksualinės ir reprodukcinės sveikatos teisių“ 44 str. sakoma, kad Europos Parlamentas ...pabrėžia, kad seksualinis lavinimas turi būti užtikrintas saugioje, laisvoje nuo tabu, interaktyvioje tarp studentų ir auklėtojų atmosferoje“.

Tradicinės šeimos ontologijos nuostata buvo kitokia: neteikti lytiniais santykiams savaiminės reikšmės, o pabrėžti jų socialinę funkciją, skatinant susilaikymą nuo lytinio gyvenimo iki vedybų.

Taigi, pasirinkimo dilema būtų tokia: Kas geriau, ar padaryti laisvai prieinamas nėštumo nutraukimo operacijas ar ugdyti susivaldymo nuo lytinio gyvenimo pagundų kultūrą?

Atliekant pasirinkimą šiuo aspektu, vertėtų prisiminti Joseph Daniel Unwino (1895-1936), britų etnologo, socialinio antropologo tyrimus. Jis teigia, kad „...juo seksualinis apsiribojimas didesnis, juo visuomeninis lygis aukštesnis; juo seksualinis apsiribojimas mažesnis, juo kultūrinis lygis žemesnis. *Išimčių iš šios taisyklės nėra.*“ „Seksualinio instinkto tenkinimo apsiribojimas laikytinas kultūrinės pažangos priežastimi.“ (cit pagal G. Kuby „*Gender revoliucija*“ P. 92)

2.6. Šeimos politika – nacionalinių valstybių diskrecijos reikalas

Tarptautiniai dokumentai palieka šalims diskrecijos laisvę, kokią šeimos politiką vykdyti. Šalių diskrecija visų pirma reiškia ne ką kitą, o šeimos ontologijos pasirinkimą. Ne vienoje šalyje vakaruose pirmenybė suteikta liberalinei šeimos ontologijai? Būtų gerai, jei šiandien mes galėtume kalbėti apie akivaizdžiai pozityvias tokios ontologijos praktinio taikymo pasekmes.

Deja, empiriniai faktai tikrai kol kas neįrodė, kad liberalinė šeimos ontologija turi ateitį.

Tuo tarpu visa žmonijos istorija įrodė, kad tradicinė komunitarinė šeimos ontologija buvo gyvybinga, yra gyvybinga ir kaip rodo istorinis patyrimas neabejotinai bus gyvybinga ateityje. Taigi ar verta Lietuvai eksperimentuoti su konstituciniais šeimos modeliais?

Kol dar niekas mums nenurodo, pabandykime gyventi istorijoje patikrintais ir patikimais mitais. Tai atsispindi 106 Seimo narių valioje teikti naują Konstitucijos 38 straipsnio redakciją:

- *Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas. Šeima sukuriama sudarius santuoką.*
- *Santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu.*
- *Šeima taip pat kyla iš motinystės ir tėvystės.*
- *Valstybė saugo ir globoja santuoką, šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę. Valstybė registruoja santuoką, gimimą ir mirtį. Valstybė pripažįsta ir bažnytinę santuokos registraciją.*
- *Sutuoktinių teisės šeimoje lygios. Tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti. Vaikų pareiga – gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą.“*

LIETUVOS INTELEKTUALŲ IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ FORUMO „ŠEIMA IR VAIKAI ATEITIES LIETUVOJE“ REZOLIUCIJA

Lietuvos Respublikos Seimas

2014 m. gegužės 22 d.

Vilnius

Atsižvelgdamas į tai, kad didžiausiu iššūkiu Lietuvai tapo nevaldoma emigracija ir visuomenės senėjimas: per metus vidutiniškai iš Lietuvos emigruoja apie 30 tūkstančių piliečių, o gimsta apie 7 tūkstančiais mažiau žmonių negu miršta;

Įvertindamas pavojus, kuriuos vaikų doroviniam ugdymui, šeimos gyvybingumui ir visuomenės integralumui kelia Europoje ir pasaulyje norma tapęs vertybinis infantilumas ir šeimos instituto moralinė destrukcija, siekiai paneigti tradicinius vyrų ir moterų socialinius vaidmenis, sumenkinti vyro ir moters santuokos pagrindu sukurtos šeimos socialinę funkciją, siūlymai sumažinti tėvų poveikį vaikų auklėjimui ir nuo pat mažumės darželiuose bei mokyklose vykdyti vaikų lytinį švietimą;

Pabrėždamas, kad blogėjanti demografinė situacija didina ne tik su visuomenės senėjimu susijusias valstybės išlaidas, bet ir kelia grėsmę tautos išlikimui;

Suvokdamas teisiškai neapibrėžtą ir socialiai nepatikimą dabartinės šeimos Lietuvoje būklę ir būtinybę sukurti konstitucinį šeimos ir vaikų apsaugos mechanizmą ir siekdamas iš esmės sustiprinti valstybės globą bei paramą šeimai, skatinti vaikų gimimą stiprinant santuokos institutą;

Vadovaudamasis Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos, Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto, Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių

apsaugos konvencijos nostatomis, Lietuvos intelektualų ir nevyriausybių organizacijų forumas kviečia Lietuvos Respublikos Seimo narius ir būsimąjį Lietuvos Respublikos Prezidentą(ę):

1. Pritarti ir siūlyti patvirtinti daugumos LR Seimo narių inicijuotą Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo projektą (Nr. XIIP-1217), kuriame siūloma įtvirtinti nuostatą, kad „Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas. Šeima sukuriama sudarius santuoką. Santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu. Šeima taip pat kyla iš motinystės ir tėvystės. Valstybė saugo ir globoja santuoką, šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę. Valstybė registruoja santuoką, gimimą ir mirtį. Valstybė pripažįsta ir bažnytinę santuokos registraciją. Sutuoktinių teisės šeimoje lygios. Tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti. Vaikų pareiga – gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą.“ LR Seimui nesutarus dėl minėto įstatymo projekto, reikalauti, kad Seimo nariai, vadovaudamiesi LR Konstitucijos 9 str. suteikta teise, patys inicijuotų referendumą dėl šio svarbiausio valstybės bei tautos gyvenimo klausimo.
2. Nepritarti ir reikalauti, kad LR Vyriausybė ir LR Prezidentas (ė) neteiktų LR Seimui, o pastarasis, naudodamasis nacionalinės valstybės diskrecija, neratifikuotų Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir šalinimo (Stambulo konvencija), kurioje, prisidengiant kova su smurtu prieš moteris, 4 str. 3 dalyje reikalaujant **“nediskriminacijos dėl lytinės tapatybės”** bei įvedant **“gender” (“socialinės lyties”)** sąvoką, įteisinamas lyties “pasirinkimas” ir tuo keliama grėsmė etiniams žmonių būties, paremtos biologiniu lyčių skirtumu, socialiniams ir teisiniams pagrindams, taip pat tradiciniam šeimos institutui, piliečių konstitucinėms pažiūrų ir žodžio laisvėms, ribojama tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose įtvirtinta tėvų teisė auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus.
3. Nepritarti ir siūlyti LR Seimui atmesti LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtą LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 pakeitimo įstatymo projektą, kurio nuostatos (išplėsta smurto sąvoka) prieštarauja tarptautinių žmogaus teisių dokumentų (Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai, Tarptautiniam pilietinių ir politinių teisių paktui ir kt.) normoms ir LR Konstitucijai.¹
4. Priimant įstatymus ir jų pataisas vadovautis nuostatomis, įtvirtinančiomis žmogaus orumą ir gyvybės apsaugą nuo pradėjimo momento (2002 m. ratifikuota OVJEDO konvencija).
5. Pritarti, kad jaunosios kartos rengimas šeimai ir sveikos gyvensenos ugdymas būtų grindžiamas ankstyvų lytinių santykių vengimo, o ne rizikingos lytinės elgsenos sukeltos žalos mažinimo koncepcija.
6. Stabdyti teisės aktus, ribojančius tėvų konstitucinę teisę auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus. Siekti ir pritarti, kad rengiant LR įstatymų projektus bei teisės aktus, susijusius su šeimos ir vaikų teisėmis, taip pat rengiant ir svarstant apžvalgas, ataskaitas bei kitus dokumentus, turinčius įtaką šeimos institutui ir vaikų teisėms, LR Seime, LR Vyriausybėje ir valstybės institucijose nuolat atstovautų Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos, Lietuvos tėvų forumo, Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centro deleguoti atstovai.
7. Siekiant formuoti valstybinę šeimos ir vaiko teisių apsaugos politiką bei vykdyti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos, Europos Sąjungos, Lietuvos įstatymų, kitų teisės aktų, reglamentuojančių vaiko teises, jo interesų apsaugą, nuostatų įgyvendinimo stebėseną, reikalauti LR Seimą atkurti ir sudaryti 2008 m. panaikintą nuolatinę Seimo Šeimos ir vaiko reikalų komisiją.
8. Reikalauti į Europos Parlamentą išrinktus Lietuvos atstovus ir LR Vyriausybę dėti visas pastangas, kad ES skiriama parama Lietuvai, struktūriniai fondai ir kitos lėšos būtų nukreiptos ne demoralizuoti ir ardyti Lietuvos šeimoms, o šeimos institutui, šeimų teisei bazei gerinti ir vaikų, auginanų šeimose, gerbūviui stiprinti.
9. Atsižvelgiant į tai, kad įstatymų leidyboje ir valstybės valdžios institucijose nėra nuolatinių nepriklausomų pilietinės visuomenės atstovų piliečių emigracijos, demografinės padėties, demoralizacijos, šeimos

1 http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=228323&p_org=7&p_fix=y&p_gov=n

ugdymo (vystymo), vaikų auklėjimo ir kitais svarbiausiais žmogaus pilietinių priedermių stiprinimo bei teisių gynimo klausimais, pritari forumą inicijavusių ir jame dalyvaujančių nevyriausybinių organizacijų ketinimui vienytis į Nepriklausomų Lietuvos nevyriausybinių organizacijų koaliciją ir įsteigti Nepriklausomų Lietuvos nevyriausybinių organizacijų tarybą, kurioje veiktų nuolatinė specialistų ir Lietuvos intelektualų sudaryta ekspertų grupė.

Lietuvos intelektualų ir nevyriausybinių organizacijų forumas reiškia įsitikinimą, kad Lietuvos piliečiai, sovokdami savo atsakomybę už vaikų ir šeimos, o kartu ir tautos ateitį, atsakingai rinks Lietuvos Respublikos Prezidentą, kandidatus į Europos Parlamentą, Lietuvos Respublikos Seimą ir vietos savivaldybių tarybas, atsižvelgdami į šių asmenų vertybines nuostatas šeimos, santuokos ir vaikų atžvilgiu. Kviečiame saugoti tradicinę šeimą, vaikus bei ginti kitas pamatines vertybes, nuo kurių priklauso mūsų tautos ir visuomenės ateitis.

Forumo organizatorių ir dalyvių įgalioti asmenys:

LUKAS GRINIUS - Jaunimo sambūris „Pro Patria“

SAULIUS ARLAUSKAS - MRU teisės profesorius, daktaras

KRESCENCIJUS STOŠKUS - filosofas, humanitarinių mokslų daktaras

VYTAUTAS BUDNIKAS - Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centro koordinavimas

NACIONALINIO FORUMO „ŠEIMA IR VAIKAI ATEITIES LIETUVOJE“ INICIATORIAI

Intelektualų bendruomenės atstovai

Saulius Arlauskas, Vytautas Rubavičius, Silvija Sondeckienė, Krescencijus Stoškus, Kęstutis Lipeika, Aldona Daučiūnienė, Elvyra Žebertavičiūtė, Arvydas Matulionis, Petras Kunca, Napalys Kitkauskas, Antanas Staponkus, Kęstutis Pukelis, Zita Šličytė, Regimantas Adomaitis, Juozas Antanavičius, Vaclovas Bagdonavičius, Vytautas Bubnys, Antanas Buračas, Leopoldas Digrys, Bronius Genzelis, Povilas Gylis, Romualdas Grigas, Boguslavas Gruževskis, Eugenijus Ignatavičius, Vidmantė Jasukaitytė, Eugenijus Jovaiša, Gunaras Kakaras, Vladas Kančiauskas, Nijolė Karaškaitė, Algimantas S. Kliauga, Juozas Algimantas Krikštopaitis, Antanas Kudzys, Irena Merkienė, Gediminas Merkys, Romualdas Ozolas, Kęstutis Pukelis, Vytautas Radžvilas, Kęstutis Ramonas, Saulius Sondeckis, Aloyzas Stasiulevičius, Liucija Stulgienė, Regimantas Tamošaitis, Gražina Vitartaitė, Alfonsas Vaišvila, Romualdas Čaika.

Nevyriausybinių organizacijos

Lietuvos Helsinkio grupė, Lietuvos žmogaus teisių asociacija, Asociacija Nepartinis demokratinis judėjimas, Piliečių gynimo paramos fondas, Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija, Lietuvos kultūros ir politikos institutas, Lietuvos tėvų forumas, Vakarių Lietuvos tėvų forumas, Jaunimo sambūris „Pro Patria“, Socialinės veiklos asociacija „Šviesos kampelis“, Radviliškio rajono gausių šeimų asociacija „Šeimos židinys“, Pasaulio gydytojų federacijos „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacija, Gausių šeimų asociacija, Viešojo įstaiga „Šeimos institutas“, „Tėvų pedagogų sąjūdis“, Lietuvos teisininkų sąjunga „Nuomonės“, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto studentų ateitininkų korporacija „Iustitia“.

Lietuvoje ribojama žodžio laisvė!

2014 m. rugpjūčio 9 d. portalas „Delfi“ pranešė ribojantis Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centro informacija: **„Prašu išimti mano ir mano kolegų adresus iš savo mailing listo - mes nepageidajame gauti Jūsų pranešimų“** - skelbia savo pranešime „Delfi“ vadovė vyr. redaktorė **Monika Garbačiauskaitė-Budrienė**.

Redakcijos adresas: Laisvės pr.60, LT-05120 Vilnius

Valstybės institucijose platinamas elektroniniu paštu. Spaudinio tiražas - 1500 egz.

Leidžia Lietuvos žmogaus teisių asociacija

Laisvės pr.60-302, LT-05120 Vilnius. El.paštas: komitetas@lzta.lt; www.lzta.lt